

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Rom

Pǎl áto bakak ntá bǔnkwɔ abhen Rom

¹ Me Pǎl ke nchí sɪŋ ekáti ene. Nchí mǎbetok Yesu Kristo. * Mandem abhíní me be mbak münto, abhure me nyáná be ngati bhó Mbok Ndíndí. ² Mbok Ndíndí ne ke Mandem afyé nyaka bariɛp bechye te mpok Yesu ábhíkire two fá amik. Afuét ntá baremé kepinti bhi beka nɔ, ne bɔ básínj eti bariɛp amɔ amem Ekáti Mandem. ³ Mbok Ndíndí ne achí eti Móywi. Yí achi nyaka ebhárémɔ Mfɔ Debhít ndü netwɔ ane yi átwɔ fá amik mbɔ nkwá. ⁴ Mandem atɔŋ ne betan be Acha ywese Yesu Kristo achi Mmɔ Mandem mmu ábhónó Efónó ene echi nyáná mpok ákú Acha ápétnsem ndu nepém. ⁵ Eti Yesu Kristo ke Mandem atɔŋ me berindu, akɔ me mbák münto. Akɔ nó be nká bǔ betok menkem mámbɔŋ neka ne Yesu, mángoko nɔkɔ chi yi ne mánychye nɔkɔ nnyén eni kenókó. ⁶ Bě bǔ Rom nkwɔ bǎchi ndü mpáy bo abhen Mandem abhíní be mámbak bǔ Yesu Kristo. ⁷ Nchí ghati bhe mankem, be Mandem akɔŋ be tontó ne abhíní be be mámbak bǔbhi.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántónj be berindu, mánychye be kpák.

Pǎl ákaka Mandem eti bǔnkwɔ abhen Rom

* **1:1** “Kristo” fá chi enyɪŋ émot ne “Mpemɛ Mandem átó”.

8 Ɛnyĩŋí mbi chi be nchí kaka Mandem. Chi Yesu Křisto ke ákù be embak nò mbonyune mmik nkem aghok ęti enyũ neka enen bãbhónó ne Yesu. 9 Mandem mmu mękù betik ebhi ne nti ena nenkem ndu nchí ghati bo Mbok Ndíndí ęti Móywi achi ntísie wa be yęntiki mpok ane męnikmęet, mpú rò befye bhe ndũ nenikimęet ene. 10 Nchí nikmęet be mbák chí nkaysi Mandem, yi ánkwak me mbõŋ mbi bétwò awu néne ndu beghò bhe. Nnánŋ njambi nnu bétwò awu ndõŋ echak. 11 Mbõŋ beyǎ ekwak beghò bhe ndu beka mǎmbõŋ ákóré ndu áfók ane Ɛfónó Bedyere áchye chõŋ be be mǎntánŋ ndũ mbi Mandem. 12 Ɛnyĩŋ ene méréem nò chi be, sémbõŋ mbi befye bati nti, nò chí be, mǎnsòt neka eneka ne Yesu mǎmfye me nti, me nkwo nsòt neka ená ne Yesu mfyé bhe nti. 13 Bõma, nnánŋ nti bétwò awu beyǎ mpok, ke yęntiki mpok enyĩŋ ęchèt me mbi. Nnánŋ nte bétwò awu be betik ebha menyu kepem ndũ nkwo yweka mbò enyu békù ntá bo abhen bápú bo Israel amem betok bechak. 14 Mbõŋ barem bekwò ntá bo abhen amík anene bhò ne ntá bõbhi, ne ntá barĩŋi ękátĩ ne abhen babhiki rĩŋi ękátĩ. 15 Ɛti yò, mbõŋ ye beyǎ ekwak ndu beghati be nkwo bõ bãchi Rom Mbok Ndíndí.

Mbok Ndíndí abhõŋ betan

16 Mbíkí bhõŋ ntíanwóp ęti Mbok Ndíndí mbonyune yò achi betan Mandem ndũ bepeme yęntiki mmu ane ánókó yò bebho ne bo Israel, ne beghaka ntá abhen bapu bo Israel nkwo. 17 Mbok Ndíndí ke ákù mǎndĩŋí enyu Mandem ákù bo mambak chak besí bhi. Ɛnyĩŋ ene ęyàn chi be bo

mámboŋ neka ne Yesu, mándək ambi bekə nɔ te ndũ ngwenti. Echi mbɔ enyũ Ekáti Mandem éřem be, “Mmu ane ábhóŋó neka ne Mandem, Mandem ákù yi ambak chak besí bhi ne chəŋ ambóŋ neřém.”

Nkwāŋwan nkem achi mmu bebá

¹⁸ Mandem ákə beběnti bhi mémfú amfay ménsep amik ndũ bebá ne bebépti menyiŋ ebhen bo abhen bápú koŋo mbi ywi bákù. Bebépti menyiŋ ebhə béchyèt bo báchák mbi berinjɪ tetep Mandem.

¹⁹ Menyiŋ ebhen mmu ákway berinjɪ ěti Mandem béchi kpoŋoroŋ ntá bð abhen bákà bebépti menyiŋ ebhə mbənyune Mandem atəŋ bó ntá yap be mandinjɪ bhə. ²⁰ Bebho ndũ mpok ane Mandem aghoko mmik, menyiŋ ebhen yi aghoko bétəŋ kpoŋoroŋ betəŋ ebhi ne enyũ mmu yi achi mbɔ Mandem. Ndu echi be, bápú ghə yi ne amík ntí apu ane bɔ bárəm be bekwéné bepu ne bhə ndu bábhíkí riŋjɪ Mandem.

²¹ Yěndu bɔ báriŋjɪ nyaka be Mandem achi, babhíkí chyɛ yi kenókó mbɔ Mandem, ne yě chi bakak bábhíkí chyɛ yi. Ke bárovbhé kaysi chi bechəŋ menyiŋ ne bɔ kekway bejwimen ndũ enyiŋ ene Mandem áyàŋ bɔ mandinjɪ. ²² Yěndu bárəm be babhəŋ keboŋ barəp chi bechiŋtí bhə. ²³ Bárov bechyɛ kenókó ntá Mandem mmu apu gu, bárovbhe chyɛ kenókó chi ntá menyiŋ ebhen bɔ bághókó ne amɔ. Menyiŋ ebhə bechi mbɔ nkwāŋwan ne bechak bechi mbɔ kenən ne béchák mbɔ nnya ené bekak menwi, ne ebhénéfú mbɔ nnya ene ́su menie amik. Bɔ menkem bégugu.

²⁴ ěti yɔ, Mandem aféré amɔ ne bhə be mámkpik mánkə beřə menyiŋ ebhen batɪ yap áŋwaka be

mánkə, enyu ene básòt mmæet eyap bekə ne bati menyih ebhen béchyè bhə ntíanwóp. ²⁵ Mandem aféré amə ne bhə mbənyune barə menoko menyih ebhen bechi tetep ěti yi bárəbhe koŋə chi nsé. Ne menyih ebhen Mandem ághókó ke bə bárəbhé chyé kenókó, puyě mmu ane ághókó yěntiki enyih. Yi ke bábhəŋó bechyé bakak mpoknkem. Amen. ²⁶ Ndu bákə enyu yə ke Mandem aféré amə ne bhə be mánwáká nókó bekə menyih ebhen béchyè bhə ntíanwóp. Baghəré bhap bárə babhakanem bárəbhe bhəre chi ne bati baghəré, enyih ene ebhiki kway wawak. ²⁷ Enyumət ke echi nkwo ne babhakanem. Bárə baghəré bárəbhe ŋwaka bebhəre chi ne batí babhakanem, enyih ene ebhiki kway. Bákə baraka ntíanwóp ne batí babhakanem. Bákə nə mámbəŋ nəkə ntemsi ane akway ne bhə.

²⁸ Těndu bəbhen bábhíki yan bekaysi ěti enyih ene bə báríni be echi tetep ěti Mandem, Mandem aféré amə ne bhə. Aró bhó ndū bepə nkaysi yap, ne ndū menyih ebhen bebhiki kway be bə mankə. ²⁹ Bati yap ájwí ne yěntiki enyū ndak abúabə mbə bekə bebú ne befye amík ndū menyih bo bachak, ne epih beyan bekə bati bebú, ne mpabhamík, ne beway bho, ne betanə ebhen mmu ábhəŋ ne bati ndu áyènti mmæet ne bhə, ne berwə bho, ne epih bekə bati bebú, ne enáŋtí. ³⁰ Ne berem ebúabə ěti bo ndū bechəŋti manyén ayap, ne bepap Mandem, ne nesəŋ, ne neyohómæet, ne mpányu, ne bekaysi babhi akə ane bekə bebú, ne betan ntí ne bətáyap ne bəmáyap. ³¹ Ne bebhak echíŋtímu, ne epih ene mmu apu bhəere bariəp, ne bebhəŋ nti enen mmu abhiki bhəŋ ekəŋ ne bati, ne bebhəŋ epih ene mmu

apu ghə batɪ ntɪnso. ³² Bəbhen bákə menyũ menyɪŋ ebhen báriŋi be Mandem arem be bo abhen bákə menyũ menyɪŋ ebhə bábhəŋ begu. Yě nə, bákə menyɪŋ ebhə ne báriŋ te ambi beka ne bo bachak abhen bákə bhə be eri beka bhə.

2

Mandem átaŋ bo enyu ene echi chak

¹ Yě əchí agha, mpok ótəŋ bo ne ónkə nəkə nkúbhé menyɪŋ ebhen bə bákə, əpú kway betaŋa mməet besí Mandem. Bétaŋ mmu ke ónkə nəkə nkúbhé menyɪŋ ebhen yi ákə chi berem be wəmbəŋ ókwən manyé besí Mandem. ² Sérɪŋi be Mandem achi chak ndũ netəŋ ane yi átəŋ bo abhen bákə menyũ menyɪŋ ebhə. ³ Yě əchí agha, mpok ótəŋ bo abhen bákə menyu menyɪŋ ebhə, ke wəmbəŋ ónkə nəkə bhə, əkaysi be əkway bebuə enyu ene Mandem apu chye wə ntemsi ke? ⁴ Ke chi be əsət beyá berɪnti ebhen Mandem átəŋ bhese, ne neghó ane yi ághə menyɪŋ ebhen sékə mbə be apú ghə, ne ekébhénti eyi mbə eráká ndak? Əbhíkí ghə be ntí ane Mandem átəŋ bhese berɪnti chi bekwak bhese sentiknsem ndũ bebú ebhese? ⁵ Ke əti ógwət nti ene amem əke ka bétiknsem ndũ bebú ebhe, əkə bebənti Mandem ne wə menja mēndək nəkə chi ambi. Ne chəŋ mémfú kponɔrəŋ ndũ nywəp enen Mandem átəŋ bebənti ebhi, antəŋ bo enyu ene echi chak. ⁶ Chəŋ Mandem ankap yəntiki mmu bekoŋə menyɪŋ ebhen yi ákə. ⁷ Bo abhen bákəm ekíkí ndũ beri ebhen bə bákə, báfye betaŋ beka be Mandem anchye bhə keném ne kenókó ne nepém enen mmu apú gu. Mandem əchyè bhə nepém enen nebhi ki bhəŋ ngwenti. ⁸ Ke

bo abhen babhiki bhəŋ mpok ne bati ndu báyiŋi chi mmuet eyap, ne bápu koŋo tetep ndu nepém enap ke bákoŋo chi bebú, chəŋ Mandem antəŋ bə bebənti ebhi, anchye bhə ntemsi. ⁹ Chəŋ Mandem anku yəntiki mmu ane ákə bebú ámbák ndü beyă ekwet ne angók beyă bebe. Akə nə bebho ne bo Israel ne beghaka amuet bo abhen bapu bo Israel nkwa. ¹⁰ Ke bo abhen bákə beri bábhəŋ keném ne kenóko ne kpák. Ebhák enyu eyə bebho ne bo Israel beghaka amuet bo abhen bápú bo Israel nkwa. ¹¹ Mandem apu təŋ kəriŋámik.

¹² Chəŋ bo mankem abhen bákə bebú ene bábhíkí riŋi ebhé Moses máném yəndu bátəŋ bhə kekoŋo bebhé Mandem. Ne chəŋ Mandem amkpót manyé bo mankem abhen bákə bebú mpok báriŋi bebhé Moses bekoŋo bebhé Moses. ¹³ Puyě bo abhen bəghòk enyiŋ ene ebhé éghàti bhə ke bábhàk chak besí Mandem, chi bo abhen bákə mbə enyü ebhé érəm ke bábhàk chak besí bhi. ¹⁴ Mpok ane bo abhen bápú bo Israel bákə menyiŋ ebhen ebhé érəm mbə enyü bati yap aghati bhə, yəndu babhiki bhəŋ bebhé ebhen béfəéré ntá Moses, bátəŋ ndu menyiŋ ebhen bə bákə, be báriŋi enyiŋ ene babhəŋə beku ne ene babhiki bhəŋ beku. ¹⁵ Bə bátəŋ ndü menyiŋ ebhen bákə be Mandem asiŋ bebhé amem bati yap. Bati yap áté ntísie be eyə échí tetep, təndu mpokófu bati yap ághàti bhə be babhəŋ bekwéné ne mpok achak be báchí chak. ¹⁶ Ndü nywəp enen Mandem áfuet ntá Yesu Kristo betəŋ bo mbə enyü Mbok Ndíndí ane méghàti bo árəm, chəŋ antəŋ bo bekoŋo nkaysi ane achi bhə anti ne menyiŋ ebhen bə bákə bhésé bhésé.

Bo Israel bápu bhũere bebhé Moses

¹⁷ Mbák chi be, bãbhĩji mmũet eyeka be bãchĩ bo Israel ne bãghòkò mmũet ndũ ebhé ene bãbhõṅo ne bãpà be bãchi bo Mandem. ¹⁸ Bãriṅi enyij ene echi chak bekũ mbõnyune bãghòk bebhé. ¹⁹ Bãriṅi sayri be báyà bo abhen bachi mbõ manémámik mbi ne be bãchi mbõ erõṅo ntá bo abhen bachi amem ejuri. ²⁰ Ne bãriṅi sayri be mãnyure bechiṅtĩ bho ne be bãtõṅ bo abhen bãchĩ mãmbõ ndũ mbi Mandem mbõnyune bãkãysi be ebhé ékũ bãriṅi yẽntiki enyij ne étõṅ be tetep nkem. ²¹ E, be bho bãtõṅ bo bachak, ndaká yí bãpú tõṅ mmũet eyeka? Bãghàti bo be báké ghép aghep, ke bé babhõṅ bãpú ghép aghébhé? ²² Bě bo bãrèm be, “Mmu abhíkĩ bhõṅ bekwen berwõp,” Bě babhõṅ bãpú kwen berwõbhe? Bě bo bãre pap baraká bõmandem nsé, bãpú ghep menyij ebhen bechi amem bekeré bõmandem nsé? ²³ Bě bo bãpà be bãriṅi ebhé Mandem, bãpú chyẽ nõ Mandem ntíanwõp ndũ bãpú bhũere ebhé eyi? ²⁴ Ekáti Mandem érèm be, “Bě bo Israel bãkũ bo abhen bãpú bo Israel bãrèm ebũbũ ěti Mandem.”

²⁵ Nsyép ane bãsièp bo betõṅ be bãchĩ bo Mandem chi erítĩ enyij mbák bãbhũere bebhé, ke mbák bãpú bhũere bebhé Mandem nsyép ane bãsièp bo achi chi ndéndem. ²⁶ Ndu echi nõ, mbák mmu ane bãbhíkĩ syep yi ákũ menyij mbõ enyũ ebhé éyàn, Mandem apu sõt yi mbõ mmu ane basyephẽ? ²⁷ Eyõ ékũ be bo abhen bãbhíkĩ syep bhõ ndũ nkwõmmũet ke bãbhũere ebhé mãndem chõṅ be bekwéné bechi ne be bo Israel mbõnyune bãpu bhũere ebhé yẽndu Mandem achyẽ nyaka bhe bebhé ebhen básĩṅĩ amik, apet

achye bhe epin besyep bho. ²⁸ Puyě besyep mmu ke ákà yi ambak mbõñ mmu Israel témé témé, ne nsyép ane tetep puyě ane nkwomæet. ²⁹ Mmu ábhák mmu Israel tetep chí ndũ nti eni ne nsyép ane tetep ábhak chí anti. Chí betik Efónó Mandem, puyě ebhen nkwomæet. Mmu ane ábhónó enyũ nsyep eyo Mandem ke ábiti yi, puyě nkwãñwan.

3

¹ Bëbhak mmu Israel ákà mmu ánychá bo abhen bapu bo Israel ke? Ne nsyép ákwak mmu ndũ ntiki mbi? ² Menkem békwák ndũ beyã babhi. Enyinjí mbi ene ekwak mmu ane achi mmu Israel chí be Mandem afyé eyon eyi amo ayap. ³ Ke mbok yap bábhíkí kú enyinj ene báfyé nyaka bariép ne Mandem be babhõñ bekú chí be Mandem apu përe bhære bariép ami ke? ⁴ Wáwák! Yëndu yëntiki mmu achi nsense, Mandem ákà chí enyinj ene yi árémé. Echi mbõ enyũ Ekáti Mandem érèm ãti yi be, “Ïtõñ kponorõñ ndũ yëntiki enyinj ene órèm be ochí chak, ne mpok bákpõt manyé ye, bekwéné bepu bhak ne wõ.”

⁵ Ke mbák bebá ebhen sékú békú bo mangõ kponorõñ be Mandem achi chak, chõñ séngati bhõ be Mandem apu chak ndu bébenti anchye bhese ntensi? [Nchí rem nõ chí ne nerinjíndak enen bakwãñwan.] ⁶ Epú enyu eyo wáwák! Mbõ Mandem apu chak mbú ná yi ákway betan bo? ⁷ Ke mpok mmu árèm be, “Nsé ene mësè ékwak bo mángõ kponorõñ be Mandem achi mmu tetep, ne eyo ékú mányché yi kenókó. Mbák echi nõ, ná Mandem akway betan me andem be nchí mmu

bebé ndu nchí sense.”⁸ Ndaká yí bǎpú rɛm be, “Séndək ambi beka bebé be Mandɛm antɔŋ bhɛsɛ bɛri,” mbɔ enyũ mbək bo báchòŋti manyén ayɛsɛ be sérɛm enyu yɔ. Chɔŋ mámbɔŋ ntɛmsi anɛ akway nɛ bhɔ.

Yɛ mmu apu chak besí Mandɛm

⁹ Chɔŋ séndɛm yɛ be yi? Bé nté ayɛsɛ bo Israel acha anɛ bo bachak kɛ? Wáwák! Nnánŋ ntɔŋ be bebé bebhɔŋ betɔŋ amfay bo mankɛm, yɛ chi bo Israel nɛ yɛ chi abhɛn bapu bo Israel.¹⁰ Echi mbɔ enyũ Ekáti Mandɛm érɛm bɛ,

“Yɛ mmu apu chak besí Mandɛm, yɛ amɔt apu,

¹¹ yɛ mmu apu yaŋ bɛriŋi Mandɛm, yɛ mmu apu yaŋ mbi Mandɛm.

¹² Mankɛm bátiknɛm ntá Mandɛm, bɔ mankɛm barɔp bɔ bekwɛnɛ, yɛ amɔt apú ka bɛri, wáwák! Yɛ amɔt apu.”

¹³ “Eyoŋónyu yap éné m mbɔ eriɛp ɛnɛ éfú ndũ nnɛm ɛnén ɛnén mánéné, báro fúú.

Básòt bári yap bɛrwɔ bhɔ.”

“Beyoŋónyu bhap béwày mmu way mbɔ éfé mpok éné m mmu.”

¹⁴ “Eyak nɛ bebéptí beyoŋ kɛ béfú bɔ anyu mpoknkɛm.”

¹⁵ “Bekak ebhap béwàkari bɛpɔkɔ bɔ bɛ mandək mangway bo.

¹⁶ Yɛntiki ebhak ɛnɛ bɔ bároŋó, bátwò chi nɛ mɛnɛmɛ nɛ nɛdĩ kebɔ.

¹⁷ Bábhíkí riŋi beka bo mámbóŋ kpák

ne bati.”

18 “Bápu chyε Mandem kenóko wáwák!”

19 Sérinji be yěntiki enyijh ene echi amem bekáti ebhé Moses béyijh chi bo abhen Mandem achyε bhə ebhé eyə. Eyə échòk manyu bo abhen báyan bεtanja mmuet be bapu bo bebú. Yěntiki mmu abhəj bεte besí Mandem ndü manyé. 20 Ebhək enyu eyə mbənyune, yě mmu apu kway bebhak chak besí Mandem ne nti be ákù mēnyijh ebhen ebhé éyan yi ankə. Ebhé ékù mmu andijh be yi achi mmu bebú.

Enyū Mandem ákù bo mámbák chak besí bhi

21 Néne, Mandem ákù bo mandijh kponoroh enyū mmu ákway bebhak chak besí bhi. Eyə ebhiki bhəj yěnyijh bekə ne ebhé yěndu bebhé Moses ne baremé kepinti menánj bāté ntísie enyū Mandem ákù bo mámbák chak. 22 Mandem ákù bo mámbák chak mpok babhəjə nekə ne Yesu Kristo. Ákù nə ne ye agha ane ábhəjə nekə ne Yesu Kristo. Mandem apu təj kérijámik. 23 Yěntiki mmu ákù bebú ne abhíkí pεre ghaka ndü nte ane Mandem ághókó nyaka yi ambak. 24 Ke néne, Mandem átəj bo berindu ebhi ndu ákù mámbák chak besí bhi. Eyə chi akap Mandem ne áfuet chi ntá Yesu Kristo bekə nə éti enyijh ene Yesu ákù ndu befere bhεε ndü kesemé bebú. 25 Mandem achyé nyaka Yesu mbə akap, be éti manəj mi amen árójə amik, Mandem amfonori bebú bo abhen mánóko Yesu. Mandem ákù nə bεtəj be yi achi chak. Éti ekébhéntí eyi, asó nyaka bebú ebhen bo bákú. Aghə nyaka bebú ebhen bo bákú ndu mpok ane áfueré ansem mbə be apu ghə.

²⁶ Ke néne, áťón bo be yi achi chak ne ákù yěntiki mmu ane abhōŋ neka ne Yesu ambak chak besí bhi.

²⁷ Ndu echi yě nō, yi ékway beka sémpanyu? Yěnyīŋ! Ne ntí achi be yi? Chi be sékù berítí menyīŋ ke? Wáwák! Chi be sénoko. ²⁸ Séghò ye be Mandem áśot be mmu achi chak chi mbák abhōŋ neka ne Yesu. Eyo ebhiki bhōŋ yěnyīŋ beka ne menyīŋ ebhen mmu ákù bekoŋo ebhé. ²⁹ Mandem achi Mandem chi ndiere ntá bo Israel? Apu Mandem bo abhen bápú bo Israel? Achi Mandem bo abhen bápú bo Israel nkwo. ³⁰ Mandem amot ke achi ne ákù bo abhen básiep bo ne abhen bapú syep bo mámbák chak chi mbák bábhōŋ neka ne Yesu. ³¹ Eyo ékù sénsot be ebhé epu yěnyīŋ ke? Wáwák! Mbák sémboŋ neka ne Yesu, sékè m bebhé sayri.

4

Mandem ákù Abraham ambak chak besí bhi

¹ Chōŋ séndem ye be yi éti Abraham mmu achi chi-mbi ywese? ² Mbō Abraham achi nyaka chak besí Mandem éti berítí betik ebhen yi ákù, mbu ntí achi ane yi ápanyu. Ke ápu kway nyaka beka nō besí Mandem. ³ Ekáti Mandem érèm be, “Mpok Abraham abhōŋ neka ne Mandem, Mandem asot be yi achi chak besí bhi.” ⁴ Nkáp ane báchyè mmu ndū betik ebhen yi ákù chi enyīŋ ene yi ábhōŋó bebhōŋ éti betik ebhō. Nkáp wu puyě akap. ⁵ Ke mmu ane ábhíkí fyē ntí chi ndū betik ke abhōŋ neka ne Mandem mmu ákù bé bō bebú mambak chak, chōŋ ansot yi be achi chak éti neka enen yi ábhōŋó ne yi. ⁶ Nkúbhé enyu yō kě Debhít areme nyaka be áfók áchí ne mmū ane Mandem ásóré be achi chak,

yëndu abhíkí kɛ yěnyɪŋ ene ekɛ be Mandem anchye yi áfók wu.

7 “Ɛri ɛcha ntá bo abhen Mandem áfónórí epɪŋ eyap ene bápú bhɛɛɛ bebhé, antese bebú ebhap nkɔɔ,

8 Ɛri ɛcha ntá mmu anɛ Acha ápú sɔt be abhɔŋ bekwéné ɛti bebú bhi.”

9 Afók wu achí ye chi ntá bo abhen básìɛp bhɔ, kɛ ntá bo abhen bapu syɛp bhɔ nkɔɔ? Sérèm mbɔ enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Mandem asɔt nyaka be Abraham achi chak besí bhi mpok yi ábhóŋó neká ne yi.” 10 Mpok Mandem ásóré Abraham be achi chak, mánanɛ basyɛp nyaka yi kɛ? Chi mpok bábhíkí re syɛp yi, puyɛ mpok mananɛ basyɛphe yi. 11 Nsyɛp anɛ básíébhé Abraham kɛ achi nyaka epɪŋ ene Mandem afyé yi amɛet betɔŋ be yi abhɔŋ neká ne yi tɛ mpok anɛ bábhíkí re syɛp yi. Mandem ákú nyaka nɔ be Abraham ambak chi-mbɪ ntá bo mankɛm abhen mánóko Mandem mpok bábhíkí re syɛp bhɔ, ne nta abhen neká enap ne Mandem nékú yi ásóré be bɔ bachi chak besí bhi. 12 Abraham achi nkɔɔ chi-mbɪ ntá bɔ abhen basyɛp bhɔ mbák bákòŋo bayarékak yi ndu babhɔŋ neká ne Mandem, nkúbhé mbɔ enyũ yi áchi nyaka yɛ chi ndu mpok anɛ babhíkí re syɛp yi.

Bariɛp Mandem achi nta bo abhen bábhɔŋ neká ne yi

13 Mandem afyé nyaka bariɛp be chɔŋ Abraham ne bebhárébhɔ bhi mányie mmík. Epú nyaka chi ɛti Abraham abhɛɛ bebhé. Befɛet ndũ neká Abraham kɛ Mandem ásóré yi be achi chak. 14 Mbɔ bo abhen bábhàɛ bebhé kɛ babhɔŋ nyaka menyie mmík

mbu neka eneka ne Mandem nechi chi ndéndem, ne mbu bariεp ami nkwo abhiki bhōη ntí. ¹⁵ Ebhé étwò ne ntemsi Mandem ntá bo ndu bápu bhεεε yò, ke nebhεet ane ebhé epú, mmu apu kway bekwen ebhé.

¹⁶ Etiyò ke εchi be bariεp Mandem achi chi ntá bo abhen babhōη neka ne yi, betōη be chi eti berindu ebhi ke yi ábhōη nyaka beku menyih ebhen yi afyé bariεp beku ntá yéntiki ebhárémō Abraham. Bariεp ami apú chi ndiere ntá bo abhen bákōη bebhé, ke ntá bo bachak mankem nkwo abhen babhōη neka ne Mandem mbō Abraham, tēndu bese mankem sechi bebhárébhō bhi. ¹⁷ Echi mbō enyū Ekáti Mandem érēm be, “Nku wò ómbák chi ntá bo beyä betök. Yi achi besí Mandem mmu yi ánókó, Mandem mmu ákù bawú mámpétnsem ndü nepém. Yí áchye eyōη be enyih ene epú embak, émbak.” ¹⁸ Abraham arōη nyaka ambí menoko bariεp Mandem. Are noη ambaka nōkō nti yēndu ébe nyaka mmεet menoko be bariεp Mandem abhōη befu tetep. Eti yò, achí chi ntá bo beyä betök bekoηο menyih ebhen Mandem aghati yi be, “Chōη bebhárébhō bhe mánja máncha.” ¹⁹ Abraham anah aghaka nyaka mbō mamié besa betay (100) ne arōbhe sōt mmεet chi mbō ngú, ne áríní be ngoré ywi Sará achi nkongoré. Yé nò, ate kpirí ndü neka eni ne Mandem, anoh nōkō be Mandem anku mbō enyū yi árémé. ²⁰ Aríní nyaka be bariεp Mandem abhōη befu tetep. Yi kemakati ye enyih ene Mandem árémé, ke abhōη neka ne Mandem andök nōkō chi ambí ne anchye nōkō yi kenókó. ²¹ Aríní nyaka be Mandem abhōη betah beku enyih ene yi afyé

bariɛp beka. ²² Ne beɸɛet ndũ neka eni, “Mandem asot be Abraham achi chak besí bhi.” ²³ Enyiŋ ene básíjí be Mandem asot yi be achi chak besí bhi ebhiki yiŋi nyaka chi yi aywintí. ²⁴ Echi nyaka ɛti yeɛe nkwɔ ndu sɛnókó Mandem mmu áká nyaka Yesu Acha yweɛe apɛtnsem ndũ nepém. ²⁵ Yi, Yesu, ke Mandem arɔ be angu ɛti bebú ebhɛɛe, akɛ yi apɛtnsem ndũ nepém ndu beka beɛe sémbak chak besí Mandem.

5

Séchi sayri ne Mandem néne ɛti Yesu

¹ Tɛndu séchí ye chak besí Mandem néne ndu sébhónó neka ne Yesu, séchí ndu kpák ne Mandem ɛti enyiŋ ene Acha yweɛe Yesu Kristo áká ntá yeɛe. ² Kristo akɛ sébhɔŋ mbi bebhak enyu ene berɛndu Mandem bebhak ne bhɛɛe beɸɛet ndu neka enen sébhónó ne yi. Ne sebhɔŋ maɲák mbɔnyune sebhaka nti ndũ keném eken sébhɔŋ chɔŋ ne Mandem. ³ Ke mbɔŋ enyiŋ ene echa eyɔ chí be sebhɔŋ maɲák ndu besɔŋɔri ebhɛɛe mbɔnyune serɛŋi be esɔŋɔri ekwak bhɛɛe sɛngɔk bɛte kpirí. ⁴ Ne béte kpirí ákwak bhɛɛe sémbón epɛŋ ene ɛtɔŋ be séɸɛet nemɔ. Ne epɛŋ eyɔ ékà sembaka nti be chɔŋ Mandem ankɛ mbɔnyu yi areme. ⁵ Ne mbák sébhɔŋ nebhakánti, eyɔ épú twɔ bhɛɛe ne bekwéné. Sérɛŋi be Mandem akɔŋ bhɛɛe tontó, mbɔnyune akɛ be ɛfónó Bedyere mmu yi achye bhɛɛe ánkɛ ekɔŋ eyi enjwi bhɛɛe anti.

⁶ Mpok ane séchí nyaka kebɔŋ betan bekwak mmɛet eyɛɛe, Kristo agũ ndũ nywɔp enen Mandem ayabhe, be ánkwak bhɛɛe bɔ bebú. ⁷ ɛtan bé mmu ánká begu ɛti mmu ane achi chak, yɛndu mmu

akway beka newú ěti erítí mmu. ⁸ Ke Mandem atəŋ kponɔron be yi akəŋ bhese ndu Kristo ágú ěti yeŋe mpok sebhuet nyaka bɔ be bá. ⁹ Těndu manon Kristo árónó amik ěti yeŋe, Mandem ásòt be séchí chak besí bhi néne. Echi mbɔŋ tetep echa be Kristo aɓeme chəŋ bhese be bebenti Mandem béké bhak ne bhese. ¹⁰ Mpok sébhuet nyaka bɔmpap Mandem, yi akə sémpetnsem ntá yi, befuet ndu newú Móywi. Ná ne néne, ene sépétnsem ntá Mandem? Echi mbɔŋ tetep echa be Móywi apu nók beɓeme bhese, těndu yi achi nepém. ¹¹ Ke mbɔŋ ene echa eyɔ chi be sébhəŋ manák ěti menyih ebhen Mandem afuere ntá Yesu Kristo Acha akə ntá yeŋe. Yi Kristo ke ákú sépérensem ntá Mandem.

Adam atwə ne newú, Kristo atwə ne nepém

¹² Be bá befuet ntá mmu amot ke bétwə fá amik, ne be bá ebhi bétwə ne newú. Nə ke echi be newú nɛpəko bo mankem mbənyune yěntiki mmu ákə be bá. ¹³ Be bá ménan bechi nyaka fá amik ke Mandem ákə bebhé befuet ntá Moses bétwə. Ke nebhuet ane ebhé epu bápú kwáy berem be mmu akwen ebhé. ¹⁴ Yě nə, be bá bébhəŋ betan amfáy bo mankem bebho mpok Adam kpát beghaka mpok Moses, ne yě chi bo abhen be bá bhap bepu nyaka mbə ebhen Adam mmu ákwéné ebhé Mandem abhak mbə ane ábhónó nyaka bétwə. Ke apet abhak kekúrí ne mmu ane ábhónó bétwə. ¹⁵ Ke enyu ene Mandem átəŋ bhese berindu ěti Kristo echi kekúrí ne enyu ene Adam ákú be bá. Beyă bo bágu nyaka ěti be bá mmu amot, ke berindu Mandem beyă mbəŋ becha. Enyu ene ke Mandem áchyè áfók ntá beyă bho ndéndem bekoŋo enyũ mmu amot, Yesu Kristo,

átõñó berĩndu. ¹⁶ Ne akap ane Mandem áchyè bho ndéndem achi kekúrí tontó ne akap ane bebú mmu wu amot bétwò ne wu. Bekoño bebú bhò memot Mandem atãñ bo mankem ne bákwen manyé. Ke akap ané Mandem áchyè ndéndem bekoño bebú beyã bho ákù bo mámbák chak besí bhi. ¹⁷ Tẽndu bebú mmu amot beku newú nébhõñ betañ amfãñ bo mankem, echi mbõñ tetep echa, be bo mankem abhen Mandem átõñ bõ beyã berĩndu ne áchyè bhò akap ndéndem ndu beku bõ mambak chak besí bhi, mámbõñ betañ ndũ nepém enap ndu besot awónem amfãñ yẽntiki enyĩñ ãti enyĩñ ene mmu amot, Yesu Kristo ákù.

¹⁸ Nõ ke échí be, nkúbhé mbõ enyũ bo mankem babhõñ nyaka bekwéné ãti bebú mmu amot, enyu eyõ nkwo ke echi be mbõnyune mmu amot ákù enyĩñ émõt eyõ ene echi chak, bo mankem babhiki bhõñ békwéné, ke babhõñ nepém enen nebhiki bhõñ ngwenti. ¹⁹ Ne nkúbhé mbõ enyũ netañanti mmũ amot nékù bo mankem mámbák bõ bebú, mmu amot ane ákù mbõ enyu Mandem aghati yi, aku bo mankem mámbák chak.

²⁰ Mandem ákù nyaka ebhé entwõ be bo mángó sayri be bebú bhap beyã tontó. Ke mpok bo bákù nyaka beyã bebú mandak nõkõ chi ambi, Mandem átõñ berĩndu ebhi enyu ené ýá mbõñ échá, ²¹ be mbõ enyũ bebú bétõñ betañ ebhi amfay bho ndu bétwò ne newú, berĩndu Mandem nkwo bebhõñ betañ amfay bho ndu békù bõ mámbák chak besí bhi. Ne eyõ ékù bõ mámbõñ nepém enen nebhiki bhõñ ngwenti ãti enyĩñ ene Acha ywese Yesu Kristo ákù.

6

Mmũ ane ábháré mmũet ne Kristo arəp chi mbə ngú

¹ Chəŋ séndəm ye be yi? Séndók ambi beku bebú be beřĩndu Mandəm menja mencha ke? ² Wáwák! Bese bho serəbhe chi mbə bawú ndũ nté yeŋe ne bebú, séndók ambi beku bebú? ³ Băbhíkí riŋi be bese mankem abhen bájwítí be Mandəm achem bhesə ne Yesu Kristo, bájwiti nyaka bhesə chi be sembak mbə be ségu nyaka ne yi mpok yi agu? ⁴ Echi ye mbə be manəŋ babhemə nyaka bhesə ne yi mpok bajwiti bhesə, be nkúbhé mbə enyu Mandəm Etayese ákú nyaka Kristo apetnsem ndu nepém ndu betəŋ ebhi ebhen beyă becha, bese nkwə sénkwáy bebhəŋ nepém nekə. ⁵ Těndu Mandəm áchémé bhesə ne Kristo ndu newú eni, chəŋ sémbak ne yi mpok sépérensem ndu nepém nkwə mbə yi. ⁶ Sérĩŋi be echi néne mbə be bágo nyaka nepém nesí enese ndu ekotákátí ne yi, be Mandəm anchəŋti mmũet bebú ayese be seke pere bhak ndu kesemé bebú. ⁷ Echi nə mbənyune bebú bepú pere bhəŋ betəŋ amfay mmu ane ánəŋ ágú. ⁸ Těndu ségú ne Kristo, sénoko be chəŋ sémbak nkwə ne yi. ⁹ Sérĩŋi be těndu Mandəm akə Kristo apetnsem ndu nepém, yi apú pere gu wáwák. Newú nebhi ki pere bhəŋ betəŋ ndũ nepém eni. ¹⁰ Newú enen yi agu, agú bechəŋti betəŋ newú. Agú ndəŋ amət ndak amay. Ke nepém enen yi ábhəŋó nechi chi ndu bechye Mandəm kenókó. ¹¹ Bě nkwə băbhəŋ besət mmũet eyeka mbə be băgu, ne be băbhíkí pere bhəŋ yěnyĩŋ beku ne bebú, ne be băchi nepém ndu bétok Mandəm ndu yi áchémé bhe ne Yesu Kristo.

12 Bǎké pεε rɔ ye bebú mémbónj betañ ndü mmuet eyeka ene éǵugu bekü be mǎnkoŋo nɔkɔ chi menyin ebhen yɔ eŋwaka be mǎnkü. 13 Yě mmu ywεka áke chyε ye epókómuet eyi mbɔ enyin ene básɔt bekü bebéptí menyin ne yɔ. Ke chyě ka mmuet ntá Mandem mbɔ bo abhen mánánj bágú ke yi ákú bǎpεtnsem ndü nepém. Ne chyε ká bepókómuet ebheka ntá Mandem mbɔ menyinjí betik ebhen básɔt bekü chí menyin ebhen bechi chak besí Mandem. 14 Mbák mǎnkü nɔ nkaysi bekü bebú apu pεε bhɔŋ chɔŋ betañ amfáy yεka, tǔndu ebhé ebhíkí pεε bhɔŋ betañ ndu nepém eneka, ne ndiere berindu Mandem ke bébhóǵ betañ ndu nepém eneka.

Bɔ Kristo bábhɔŋ bebhak chak besí Mandem

15 Chɔŋ séndem ye be yi? Séndók ambi bekü bebú mbɔnyune ebhé ébhíkí bhɔŋ betañ ndü nepém enesé, ne berindu Mandem ke béróhé bhɔŋ betañ ndü nepém enese ke? Wáwák! 16 Bǎbhíkí rinj be mbák mǎnchyé mmuet ntá mmu bekü chi menyin ebhen yi áyàn mǎnkü, nɔ bǎchi basem ntá mmu wu? Mmu ákway bekoŋo bebú, ne bebú mentwɔ yi ne newú. Mbák epu nɔ, mmu ákway bekoŋo Mandem, ne Mandem ankü yí ambak chak besí bhi. 17 Ke sebhɔŋ bekaka Mandem be yǔndu bǎchi nyaka ndu kesemé bebú, néne, bǎkòŋo ne batí ayeka ankem, menyin ebhen bátónǵ nyaka bhe. Menyin ebhɔ ke báró amɔ yεka. 18 Mandem aféré be ndü kesemé bebú ne bǎrɔp chi basem abhi be mǎnkü nɔkɔ chi menyin ebhen béchí chak besí bhi. 19 Nchí sɔt erin ndü nepém ne ntí be méyàn mǎnjwimem ndü menyin

ebhen mérèm, mbonyune ébemuet be bakwānwan mambón nejwimem ndũ menyin ebhen. Nkúbhé mbò enyũ bächyé nyaka berókómuet ebheka ndũ kesem eken bekũ barak epúsí ne bebéptí menyin bechak ebhen beyǎ mendək nəkò chi ambi, chyé ká berókómuet ebheka néne mbò basem ntá Mandem be yi ankũ mǎmbák chak besí bhi enyu ene babhak nyájá.

²⁰ Ndũ mpok ane bächí ndu kesemé bebú, bǎbhíkí bhəŋ nyaka yěnyin bekũ ne menyin ebhen bechi chak. ²¹ Mpok eyò, bǎbhəŋ nyaka ntiki nsáy ndũ menyin ebhen bákũ, ebhen-ne bǎbhəŋ ntíanwóp bekũ néne? Menyin ebhə bétwò chi ne newú. ²² Ke néne, ené Mandem ánəŋ áfére be ndũ bebú, bǎrəp chi basem abhi, ne nsáy ane bǎbhónó chi nepém enen nechi nyájá, ne ndũ ngwenti, bǎbhəŋ chi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ²³ Nsáy bebú chi newú, ke akap ane Mandem áchyè ndéndem chi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ntá yěntiki mmu ane abháré mmuet ne Yesu Kristo Acha ywese.

7

Pǎl ǎsət erin ndũ ebhé ene éyíní nebhay

¹ Bǎma, bǎriŋi ebhe. Bǎriŋi ye be ebhé ebhəŋ betan ndũ nepém mmu chi ndiere mpok yi achi nepém? ² Nchí sət erin ené ngərə nebhay. Mpoknkem ane nném achi nepém ebhé égwòt yi ne nném eyi. Ke mbák nném agu, ebhé yò épu pere gwòt yi. ³ Mbák ngərə achi ne mmu achak mpok nném ábhúét nepém, nò achi nkwené berwəp. Ke mbák nném agu, ebhé ené égwóré yi ne nném epu

πηρε bhōη βεταν amfay yi. Ne mbák abhay mmũ chak, apú bhak nkwené berwōp.

⁴ Bǎma, enyu εγὼ κε εchi ne bhe. Ebhé ébhíkí πηρε bhōη βεταν ndũ nepém eneka mbonyune, beyiηi ebhé, bǎgú nyaka ne Kristo mpok yi agu ndũ ekotákátí. Néne, bǎbhat mmuet ne mmu ane Mandem ákú yi apetnsem ndũ nepém be ankũ bhese sémbák bo abhen sékũ berí ndũ betok Mandem. ⁵ Mpok ane sékōηo nyaka menyīη ebhen bakwǎηwan báyàη senkũ, ebhé ékú séré ηwaka bekũ bebéptí menyīη ne mmuet eyese be menyīη ebhō mentwō bhese ne newú. ⁶ Ke néne, ebhé ébhíkí πηρε bhōη yēnyīη bekũ ne bhese mbonyune, beyiηi menyīη ebhen bégwóré nyaka bhese, sérōp chi mbō bawú. Néne, sépet sépú ndũ kesem bekoηo mbi bebhé ebhen basiηi mbonyune sérōbhe koηo chi mbi akō ane Efóηó Mandem átōη bhese.

Ebhé Mandem ékũ séngō bebú bhese

⁷ Séndém ye be yi? Bebhēere ebhé chi bekũ bebú ke? Wáwák! Ebhé ke ékũ bo mándiηi enyīη ene bebú bechi. Mbō ebhé ébhíkí rem be, “Ōké fyε ngoηo ndũ enyīηí mmu” mbũ mbíkí riηi bebú ebhen bechi ndu befye ngoηo ndu enyīηi mmu. ⁸ Ke ebhé εγὼ ékú nyaka mfyé ngoηo ndũ menyīηí bho menyu ne menyu. Mbák ebhé épú, bebú bébhák chi mbō enyīη ene égú. ⁹ Mpok achi ane mbíkí riηi nyaka enyīη ene ebhé éyàη bo mankũ. Ke ndiηí nókó ebhé, ngó be nnáη nkwen nyaka ebhé, ne ngú. ¹⁰ Nkúbhé ebhé ene Mandem áyàη nyaka be enkũ me mbōη nepém étwó me chi ne newú. ¹¹ Ebhé ene echi me anti éróbhe twó me chi ne newú. ¹² Séghò ye be bebhé

menkem bechi nyáná. Yěntiki enyiyi ene ebhé éřem echi nyáná, échí chak, ne eri.

¹³ Ke ebhé ené echi erítí enyiyi étwò nyaka me chi ne newú ke? Wáwák! Bebug ke bebugé ndú erítí enyiyi eyo étwó me ne newú. Ndu echi na, séghò ye kponoro ye bebug chi enyiyi ene ébébhé échá. Bébugè ndu erítí ebhé Mandem, bebug bétwò bho ne menyiyi ebhen bébébhé becha.

Nenu enen senu ne bebug

¹⁴ Sérinyi be ebhé chí enyiyi ene éyinyi befonyo ebhese. Ke nchi chí nkwanwan ane achi ndú kesemé bebug.

¹⁵ Mbiki rinyi menyiyi ebhen meka. Mpu ka menyiyi ebhen méyan beka. Nchi ka chi nkubhé menyiyi ebhen mpabhé. ¹⁶ Tendu menyiyi ebhen meka chi ebhen mbiki kon beka, eyo étò ye nka be ebhé chí erítí enyiyi. ¹⁷ Sayri sayri, puyé chi me ke nchi ka ye bebugé menyiyi. Chi bebug ebhen bechi me anti.

¹⁸ Ndiriyi ye ye erítí enyiyi epu ndú nepém ena mbo nkwanwan. Yé beri bepu fu me anti. Yé ndu mbonyo nti beka beri, mmuet apu me.

¹⁹ Mpu ka beri ebhen mbonyo nti beka. Ke nchi ka bebugé menyiyi ebhen mpu yan beka.

²⁰ Ke mbak nchi ka chi bebugé menyiyi ebhen mpu yan beka, eyo étò ye, sayri sayri, puyé chi me ke nchi ka bo, chí bebug ebhen bechi me anti.

²¹ Echi ye chí mbo ebhé ndú nepém ena be mpok méyan beka erítí enyiyi, ebépti enyiyi ke nchi ka.

²² Nkon ebhé Mandem ne nti ena nenkem.

²³ Ke ngo be ebhé echak échí ndú amuet eya ené enu ne nkaysi aya, énkwa nako be mbak ndú kesemé bebug ebhen bebhuet ndú nepém ena.

²⁴ Eyá enyu ené éber echa! Chon agha amfere me ndú betanánkaysi beka

beβú ane átwò me ne newú? ²⁵ Bakak ámbák ne Mandem mmu ákù nò befuet ndü enyïñ ene Yesu Kristo Acha ywese ákú.

Echi ye be ndü nkaysi aya, nchí ndü kesemé ebhé Mandem, ke ndü nepém ena mbò nkwanwan, nchí ndü kesem ebhé beβú.

8

Enyü bo bakway bebhak ndu bákoño Efónó Bedyere

¹ Néne, yě mbi apu ane Mandem árem be bo abhen bábháré mmuet ne Yesu Kristo bákwen manyé. ² Nti achi be, ebhé Efónó Mandem mmu áchye me nepém ndu nchemε mmuet ne Yesu Kristo, éfére me ndü ebhé ené echye betan beku beβú ebhen bétwò chi ne newú. ³ Bebhé ebhen Mandem áchyé ntá Moses bébhíkí kway nyaka bepepe bhese ndü beβú ne ntí be ndü nepém enese mbò bakwanwan, sébhíkí bhñ nyaka betan bebhare bhò. Mandem ke ápémé bhese ndü átó mbñ Mýwi, ne yí atwó fá amik ne nepemé nkwanwan mmu ákù beβú. Ne ndu atwó enyu yò, akú be beβú bekepere bhñ betan amfäy bho. ⁴ Mandem ákú nò be bese bo sépú pere kò chi ndü betan ebhese babhñ mbò enyü bakwanwan bákù, ke séròbhe kò chí ndu betan abhen Efónó Mandem, sémbón mbi bebhak chak besí bhi mbò enyü bebhé Moses béyan sémbak.

⁵ Bo abhen bákù chi bebéptí menyïñ bekoño nepém bakwanwan, bábhare nti chi ndü bebéptí menyïñ ebhen nepém bakwanwan néyan. Ke bo abhen bákú chi berítí menyïñ bekoño enyïñ ene Efónó Bedyere árem, bábhare nti chi ndü menyïñ ebhen Efónó Bedyere ákónó. ⁶ Mbák mmu abháré nti

ndũ menyĩy ebhen bakwǎḡwanj báyanj, eyɔ́ étwò yi chi ne nɛwú. Ke mbák mmu abhúré ntĩ ndũ menyĩy ebhen Efónó Bedyere áyanj, Mandem áchye yi nepém ne kpák. ⁷ Mmu ane akaysi chi menyĩy ebhen bakwǎḡwanj báyanj bekɛ achí mũmpap Mandem. Apú septimɛet bekoḡo bebhé Mandem, ne apú kway bekɛ nɔ́ wáwák. ⁸ Ne bo abhen bákòḡo chi nepém bakwǎḡwanj, bápú kway bekɛ menyĩy ebhen béchye Mandem manák.

⁹ Ke be bápú koḡo nepém bakwǎḡwanj. Bákòḡo chi Efónó Mandem tẽndu yi achi ne bhe. Mmu ane Efónó Kristo apu ne yi apú mmu Kristo. ¹⁰ Ke tẽndu Kristo achi ne bhe, yé mmɛet eyeka agũgũ ẽti bebú, befónó ebheka bechi nepém, mbonyune Mandem ákú bãchi chak besí bhi. ¹¹ Tẽndu Efónó Mandem mmu ákú Yesu Kristo áfú ndũ nɛwú achi ne bhe, chɔḡ Mandem ankɛ mmɛet eyeka ene égũ nkwo ẽmpet ẽmbak nepém ndũ betanj Efónó Bedyere mmu achi ne bhe.

¹² Bǎma, enyĩy echi ene sébhónó bekɛ, ke puyé be sebhɔḡ bekoḡo menyĩy ebhen bakwǎḡwanj báyanj bekɛ. ¹³ Mbák mmu yweka ánkónó menyĩy ebhen bakwǎḡwanj báyanj bekɛ, ágú. Ke mbák mǎnkoḡo menyĩy ebhen Efónó áyanj mǎnkɛ chɔḡ mǎmbɔḡ nepém. ¹⁴ Yẽntiki mmu ane ákòḡo Efónó Mandem achí mmó Mandem. ¹⁵ Efónó Mandem áchyé bhe apú kɛ mǎmbak basem be mǎmpet mǎmbɔḡ béchay. Efónó Mandem ákɛ mǎmbak bɔ́ Mandem. Ne ndũ betanj Efónó yẽntiki mmu yweka ábhĩy yi be, “Eta, Etaya!” ¹⁶ Eyɔ́ étɔḡ be mbɔḡ Efónó Mandem áchem ne bati yesɛ ne ákɛ sendĩy be sechi bɔ́ Mandem. ¹⁷ Ne tẽndu séchí bɔ́ Mandem, chɔḡ sémbɔḡ áfók ane yi ábhúré ntá bǔbhi, ne menyĩy

εβθεν Mandem ábhàre ntá Kristo. Mbák sénká béchem mmuet ne Kristo ndũ εσωτηρι eyi, chon sénchem ne yi ndũ keném eki.

Mandem ábhàre keném ntá yese

18 Beyiηi besotari ebhen séghó néne, bépú yenyiη ene mmu ákway beyenti ne keném ekén Mandem ákú chon sémbónη. 19 Menyiη ebhen Mandem ághókó menkem ménonη ne beyá ekwak nywop enen yi átōη kponoroη bo abhen bachi bōbhi. 20 Echi nō mbonyune Mandem ákú be menyiη ebhen yi aghoko mémbák chí ndéndem. Puyě bhō ke býàn bebhak enyu yō. Mandem mmu ághókó bhō ke ákú be émbák nō. Ke beri béchí ambi. 21 Ne échí be chon Mandem amfere menyiη ebhen yi ághókó ndũ kesem anten menyiη ebhen békú bō mémpóó be bō nkwo mémbónη mbi bebhon keném mbō enyũ bō Mandem bábhōη keném. 22 Sérīηi be menyiη menkem ebhen Mandem ághókó bétōη mbō ngoré ane ághòk bebe mpok ánōηsi. 23 Ne puyě chi ndiere menyiη ebhen Mandem ághókó ke béghòk bebe, méntonη nōkō. Besé babhōη bo Mandem achyé Efónó Bedyere mbō akap ane mbi ané átōη be chon sémbōη keném ekén kebhuét ambi, sétōη nkwo, senonη nōkō be Mandem ansot bese amuet mbō bōbhi. Nō chi be anchye bhese mmuet nkō. 24 Mandem apémé bhese, mpok sébhàka nti ne yi. Mpok séghò menyiη ebhen sébhàka nti aré sépú pere rōη ambi bebhaka nti are. Agha ákway bebhaka nti ndu enyiη ene yi ánán ábhónó? 25 Ke mbák sébháká nti ndũ enyiη ene sebhikire ghó, sérōη ambi menonη yō ne ekébhéntí.

26 Echi enyumot be ndu sébhíkí bhōη betan menikmuet mbō enyu sébhónó bekú, Efónó Bedyere

ăkwak bhese. Yimbəŋ ãnikmuet ěti yeŋe ansək nəkə nsók enyu ene échá enyũ mmu ánikmuet ne eyəŋónyu. ²⁷ Ne Mandem mmu aríní menyin ebhen bechi bhese anti aríní nkwo nkaysi Efónó Bedyere, mbənyune Efónó Bedyere ãnikmuet ěti bo Mandem ke ákoŋo chi nkaysi Mandem.

²⁸ Sériní be yěntiki enyin ene éfákárí ne bhese, Mandem ásət yə ankə bé éntwó ne berí ntá bo abhen bákəŋ yi, bo abhen yi ábhíní bekoŋo nkaysi yi. ²⁹ Echi nə mbənyune Mandem anán aríní nyaka bəbhi ambi ambi. Ndu echi nə, áyap bó nkwo beku be mándəp chi mbə Móywi. ³⁰ Ne bo abhen yi áyábhé, abhíní bhə nkwo. Ne akə bo abhen yi ábhíní mámbák chak besí bhi, ne bo abhen yi akə mámbák chak, akə mámbón mbi bebhak ndũ nebhuet kenókó yi ne yi.

Ekəŋ Mandem ne bo abhen bábháré mmuet ne Yesu Kristo

³¹ Chəŋ sémpet séndem ntiki enyin echak? Mbák Mandem achi ne bhese, agha ákway menu ne bhese ansət awónem? ³² Mandem abhíkí kem nyaka Móywi be ake bhəŋ esəŋəri. Arə yi be ankwak bhese mankem. Těndu yi áchyé nyaka yi ěti yeŋe, sébhíkí ghə be chəŋ anchye bhese menyin menkem ebhen Efónó Bedyere áchyé? ³³ Agha akway berem be bo abhen Mandem ayabhe be mambak abhi bákwen manyé? Mandem ke ákə bhə mámbák chak. ³⁴ Agha ákway berem be mántémsí bhese? Chí Yesu Kristo mmu ágú nyaka ke Mandem akə yi apətnsem ndũ nepém ne achi ebhé awónem eywi, ne sayri sayri, ãnikmuet ěti yeŋe ke? ³⁵ Agha

ákway beferε bhεse ndũ ekwη ene Kristo ábhónó ne bhεse? Chi nepém enen nétáná ke chi eswóri? Chi nenyok enen báchyè bhεse ke chi nsay? Chi nchébhé nden ke nepá anε bó bápà bhεse ke chi newáy anε bo báyan beway bhεse? ³⁶ Echí mbò enyũ Ekáti Mandem érè m be,

“Èti ye,

bo báyan beway bhεse mpoknkem.

Básòt bhεse chi mbò ághónómén

anε báya bèwη beway.”

³⁷ Wáwák! Ndũ menyin ebhen menkem ebhen béfakari ne bhεse, Kristo mmu ákónó bhεse áchye bhεse awónem tontó. ³⁸ Ndíní be yènyin épú kway beferε bhεse ndũ ekwη eyi. Newú nepu kway bekw ná. Séchí chi nepém, ne nepém népú kway bekw ná. Bóángel Mandem bápú kway bekw ná. Menyin ebhen bébhónó betan amfay bépú kway bekw ná. Menyin ebhen bechi néne, ne ebhen bétwò ambi bépú kway bekw ná. ³⁹ Betanítí menyin bépú kway bekw ná. Yé chí mfay, yé chí mmik ápú kway bekw ná. Ne ndũ menyin ebhen Mandem ághókó menkem ye émat epu kway beferε bhεse ndũ ekwη ené Mandem ábhónó ne bhεse èti enyin ene Acha ywεse Yesu Kristo áká ndu bekwak bhεse.

9

Mandem ayap nyaka bo Israel be mambák bǎbhi

¹ Me mmũ Kristo nchí rem chi tetep, mpú sènsε.

Ntĩ ena nkwo nérè m be nchí rem chi tetep, ne Efónó Bedyere árè m chi enyumot. ² Basémé aya me anti tontó ne nti nésòwóri me amem mpoknkem èti bǎmaya, bo Israel, bo etok eya. ³ Yé chí béká

newú ka be ntemsi Mandem ambak ne me, ne be
 yi amfap me ne Kristo mbák eyo ékway bekwak bə
 mánókó Kristo. ⁴ Báchí bo Israel. Bó ke Mandem
 ásóré be mámbák bǒbhi. Ntá yap ké yi átónó bediéré
 bhi. Anyũ nku chi ne bhə. Ntá yǎp ké yi achye
 bebhé. Bə ké yi atəŋə enyũ bo babhəŋə bechye
 yi kenókó ne, ne bó ké yi afyé bariɛp. ⁵ Bó ke
 báchi bebhárébhə Abraham ne Aisek ne Jekóp. Ne
 bábhé Mpepe Mandem afyé nyaka bariɛp be áto
 chi etək eyap. Bábhé yi chi ndũ nnerékerə wu.
 Yí Kristo, achí Mandem ne abhəŋ betəŋ amfay
 menyih menkem. Sémbítí yi mpoknkem. Amen.
⁶ Mpú rem be Mandem ənək bebhure bariɛp amen
 yi afyé nyaka ne bo Israel. Puyě yěntiki mmu
 Israel ke achi mmũ Mandem. ⁷ Ne puyě bebhárébhə
 Abraham mankem ke bachi bǒbhi tetɛp. Mandem
 arem nyaka be, “Befuɛt ntá Aisek ké óbhəŋ chəŋ
 bebhárébhə abhen mfyé bariɛp bechye wə.” ⁸ Ene
 étəŋ be puyě chi bə abhen bábhé mbə yěntiki mmó
 achak ke bachi bǒ Mandem. Chi bǒ abhen bábhé
 bekoŋo bariɛp ami ke Mandem ásóré be báchí
 bebhárébhə Abraham tetɛp. ⁹ Bariɛp Mandem
 amə ntá Abraham achí nyaka be, “Nkúbhé mpok
 ane mmíé mbure, chəŋ mpetnsem, ne Sará ambé
 móbakanem.” ¹⁰ Mandem abhiki fyə bariɛp chi
 ndiere ne Abraham, ke ne Rebéka nkwə mpok yi
 achi nyaka ne meniž befak ebhen chi mbi ywese
 Aisek afyé, ¹¹ yěndu bə bábhuɛt nyaka amem
 meniɛ, kekə yě bebú ne yě beri, ndu betəŋ be
 Mandem áyap mmu chi bekoŋo nkaysi ane yi
 ábhónó. Mandem apu yap mmu bekoŋo berítí
 menyih ebhi. Ayap mmu chi bekoŋo nebhiŋi ane

γὶ ἀβήϊγι γι. ¹² Mandem ághátì Rebéka be, “Chəŋ mǎmbi ántók ane mónkwen.” ¹³ Echi mbə enyũ Ekátì Mandem érèm be Mandem arem nyaka be, “Nkəŋ Jekóp, ke mpap Isau.”

¹⁴ Ndu echi nə, chəŋ séndem be yi? Bé Mandem apu chak ndũ menyij ebhen yi ákù ke? Wáwák! ¹⁵ Arem nyaka ntá Moses be, “Nchí ghə ntínso ne mmu ane męyan beghə yi ntínso, ntəŋ berĩnti ntá ane méyan betəŋ berĩnti.” ¹⁶ Echi ye be Mandem apu yap mmu chi bekoŋo nkaysi bakwǎŋwan, ne puyě chi bekoŋo betəŋ ebhen mmu afyé beku betik. Ayap mmu chi ndu ághə yi ntínso. ¹⁷ Ekátì Mandem érèm be Mandem árem nyaka ntá Mfə Ijip be, “Nku wə ómbák Mfə be ntəŋ betəŋ ebha wə amæt enyu ene mmik nkem ághok chəŋ ěti ya.” ¹⁸ Eyo étəŋ ye be, Mandem ághə ntínso ne yě agha ane yi áyàn beghə yi ntínso, angwót ntĩ ne mu ane yi áyàn begwət nti eni.

Mpokófu Mandem äbenti ne mpokófu ághə ntínso

¹⁹ Mmũ äkway ye bebhep be, “Těndu Mandem áyap mbə enyũ nchí rem ne, ndaká yí yi áji ye bho? Neyap ane yi áyap bho apu təŋ be mmu ákù chi enyij ene Mandem ásət betəŋ ebhi beku mmu ankə?” ²⁰ Ke wə nkwǎ, ɔchí agha bekem epúití ne Mandem? Enyij ene ngoko-bete ásóre ntəp aní ékway berem ntá ngoko betě ntəp be, “Ndaká yí óghókó me chi enyu ene ke?” ²¹ Ngoko betě ntəp ábhíkí bhəŋ betəŋ amfay ntəp ndu beku mbə enyũ yi akəŋə ne ntəp ane yi aghoko? Apú kway menyəbheri ntəp ansət mbək aní ete ené bábhùere nyáná ndũ bepa, ansət ntəp áchák ani ete ene

bákú menyīñ ne yə manywəp ankem-ε? ²² Echi enyumət ne enyīñ ene Mandem ákú. Ayàn nyaka be bə mándíñí be yi äbè nti mpok bo bákú bebú ne be ábhòñ betañ bétémsi bǝ bebú. Ke abhəñ beyä ekébhéntí ne bo abhen yi aghoko. ²³ Mandem ákú nyaka nə betəñ enyü yi ábhónó beyä keném ne enyü áchye bhese mbək keném eki. Atóñtí nyaka bhese ambi ambi be sémbón mbi bechwe ndü nebhæet kenókó yi. ²⁴ Ne séchí bo abhen Mandem ábhíñí. Abhíñí bho, puyě chi ndiere bo Israel ke abhen bápú bo Israel nkwo. ²⁵ Echi mbə enyu ekáti ndemεkerĩnti Hoseya érəm be Mandem arem nyaka be, “Bə abhen bapu nyaka ‘Bǝbha’ chəñ mbiñi bhə be bǝbha. Ne abhen mbíkí kəñ nyaka, chəñ mbiñi bhə be ‘Abhen ekəñ.’ ²⁶ Ne nkúbhé nebhæet ane ngati nyaka bhə be, ‘Bě bápú bǝbha’, aré chəñ Me Mandem mmu nchí nepém ndem be, ‘Bächí bǝbha.’” ²⁷ Aisáya ndemεkerĩnti Mandem arem nyaka žti bo Israel be, “Yëndu bo Israel baya mbə šsíép ene echi angəkə manyu, Mandem äpeme chəñ chi bǎru bhap. ²⁸ Chəñ Mandem antwó, antəñ bo fá amik, yi ke chəñti mpok, ndak amay.” ²⁹ Ne mbə enyu Aisáya areme nyaka be chəñ emfakari, “Mbə Mandem Acha betañ menkem abhíkí nanə rǝ nyaka mbək bho amem manéréket ayese mbə sémay mankem mbə bǝ Sódóm ne abhen Gomóra.”

Bo Israel bábhíkí noko nyaka Mbok Ndíndí

³⁰ Chəñ séndem be yi žti barak ane? Enyīñ ene sérəm chi be bo abhen bápú bo Israel, bábhíkí fyε nyaka betañ ndu beyañ mbi bebhak chak besí Mandem. Yě nə, bábhak chak besí Mandem befæet

ndũ neka ενεν bábhónó ne Yesu. ³¹ Ke bo Israel, bo báfyé nyaka betañ ndu bebhũere bebhé, be mámbák chak besí Mandem, beku nɔ eyɔ ébhak chi ndéndem. ³² Eyɔ ébhak chi ndéndem ndaká yí? Nti achi nyaka be bɔ bákù nyaka berítí menyih ndu menu bebhak chak besí Mandem, eku bɔ kebhoj neka ne Mandem be yi anku bɔ mambak chak. Echi nyaka mbɔ be bo Israel báchínjí nekwén ndũ ntay ενεν nekwáy beku mmu ankwen. ³³ Echi mbɔ enyú Ekáti Mandem érèm be Mandem arem nyaka be, “Ghó ká, nchí bhũere ntay etɔk Síon ενεν nékù chɔj bo mánychínjí nekwén. Ntay enɔ chi setárebhé esen sékù bo mánkwen ěti yi. Ke mmu ane ánókó yi, apú bhɔj chɔj ntíanwɔp.”

10

¹ Bɔma, enyih ene mɛyan ne nti ena nenkem, nník nɔkɔ mmuēt ěti bo etɔk Israel chi be Mandem ampeme bhɔ. ² Nchí kway bete bhɔ ntisie be bɔ báfyè betañ bekojo Mandem, ke bábhíkí rihɔ mbɔj mbi ane tetep. ³ Bábhíkí rihɔ enyu Mandem ákù bo mámbák chak besí bhi. Mánù chi beku wap mbi ane bɔ babhak chak besí bhi. Eku bábhíkí ka mbi ane yi ákù bo mambak chak besí bhi. ⁴ Kristo áku be bebhé ebhen Mandem áchyé nyaka ntá Moses bekepere bhɔj betañ, bé yěntiki mmu ane ánókó enyih ene Kristo akù ntá yi ámbák chak besí Mandem.

Mandem āpēmē yěntiki mmu ane ánókó Yesu

⁵ Moses asih nyaka be mmu ane áyan bebhũere bebhé Mandem be ambak chak abhoj bebhũere bebhé menkem ke ambón nepém. ⁶ Ke enyih ene

Ekáti Mandem érèm ěti enyũ mmu ane ábhàk chak besí Mandem ndũ yi ásíkí nti ne Yesu chi be, “Ké bhép mmuet be, ‘Chòŋ agha ankó amfay?’ ” [Nò chi be mmu abhòŋ chòŋ beko amfay, ansòt Kristo, ansep fá amik ne yi.] ⁷ Ké bhép ye mmuet be, “Chòŋ agha ansep amik ndu etókó bawú?” [Nò chi be, “Mmu abhòŋ chòŋ besep andok amik ndũ etókó bawú beka Kristo ampɛtnsem ndũ nepém.”] ⁸ Ekáti Mandem érèm chi be Eyoŋ Mandem chi enyiŋ ene bákway beriŋi. Chi enyiŋ ene mánán bǎrémé ne echi amem batì yeka. Bákway menoko yo ndu yó echí amem manyu yeka ne chi nkúbhé Eyoŋ ére ke séghàti bho. ⁹ Mbonyune mbák mmu andem kponoroŋ be Yesu achi Acha, ne anoko amem nti eni be Mandem aká nyaka yi áfú ndũ newú apɛtnsem ndũ nepém, Mandem ápeme yi. ¹⁰ Echi nò mbonyune, mmu ane ánókó Yesu Kristo ne nti eni, Mandem ákù yi ámbák chak besí bhi. Ne mbák ándem kponoroŋ be Yesu Kristo achi Acha, Mandem ápeme yi. ¹¹ Echi mbò enyu Ekáti Mandem érèm be, “Apú rò yě mmu ane ánókó yi ambòŋ ntíanwóp.” ¹² Yě mmu achi chi mmu Israel, ye apú mmu Israel, ewupsi épú aré. Nkúbhé Acha áre amòt ke achi Acha bð mankem. Ne yi áchyè beyǎ áfók ntá yěntiki mmu ane ànikmuet ntá yi. ¹³ Echí mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Yě agha ane ànikmuet ntá Mandem Acha be ankwak yi, Mandem ápeme yi.”

¹⁴ Ke ná bo bákway menikmuet ntá mmu ane bó bábhíkí noko? Ne ná bákway menoko mmũ ane babhikire ghók ěti yi? Ne ná bò bákway beghok ěti mmu wu mbák yě mmu abhíkí ghati bhò menyih ěti yi? ¹⁵ Ne ná bo bákway beghati Mbok Ndíndí mbák

bábhíkí to bhò? Echi mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Maṅák äya ěti bo abhen bekak ebhap bépòkò bò be mándòk mángati bho Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ke puyě bõ mankem abhen bághókó Mbok Ndíndí ke báká yó. Echi mbò enyũ Aisáya areme be, “Acha, agha ánókó enyĩṅ ene séghátí bhò?” ¹⁷ Echi ye be mmu ághok ke anoko, ne mpok bághàti bho ěti Kristo, bo bághòk Mbok Ndíndí.

¹⁸ Ke mbõṅ enyĩṅ bebhep. Bo Israel, bábhíkí re ghók Mbok Ndíndí ěti Kristo ke? Bághok. Echi mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Eyoṅ ene básóré béghátí bhò mbok, ékò eghaka yěntiki nebhuet fá amik, yě chí ndũ bebhak ebhen bésábhé nekò tontó.” ¹⁹ Ke nchí bhep be, bo Israel bábhíkí jwi nyaka mmem ke? Bájwimem mbònyune Mandem árèm mbò enyũ Moses ásĩjí be, “Chòṅ nkũ mǎmbòṅ mpabhamík ne bo abhen bábhíkí bhòṅ etòk. Chòṅ nkũ batí ámbè be amem ěti bõ betòk bechak abhen bachi bechiṅtí bho.” ²⁰ Ne Aisáya arem nyaka nkwo kebhoṅ becháy be, Mandem arem be, “Bo abhen bápú yan nyaka me bághó me. Ntõṅ mmuet ntá bo abhen bápú bhep me.” ²¹ Ke ěti bo Israel, Mandem arem be, “Nywòp nenkem, nsá amò, nník nòkò mmuet be mámpetnsèm ntá ya, ke bò bátòṅ chi netañánti. Bõbhen bákù chi eyap enyu.”

11

Mandem äghò bo Israel ntínso

¹ Nchí bhep ye be Mandem aguep bo Israel ebhi ke? Wáwák! Membõṅ nchí mmu Israel ne ebhárémò Abraham ne mfũ ndũ nneréket amòt

ane Benjamin achí chi-mbi. ² Mandem abhíkí gæp bõbhi abhen yi áyábhé te ndũ nebhõnet ebhi. Bãbhíkí rĩji enyĩj ene Ekáti Mandem éřem ěti ndemekerpĩnti Eláija ndu yi ághàti nyaka Mandem menyĩj, anji nõkwõ bo Israel? Yi ãřem nyaka be, ³ “Acha, bo abhen báwáy baremé kerpĩnti bhe ne mámokoti bebhak ebhen séchyè wõ akap. Me awánti ke ndóbbhé ne báyàj beway me nkwo.” ⁴ Mandem akémé nyaka yi be yi? Akeme yi be, “Mbáré bo nka tándrámõt (7000) abhen bãbhíkí nĩkmæt ntá mandem nsé ane bãbhĩji be Bál.” ⁵ Echi enyumõt echõj. Bãru bo bachi ndũ nkwo bo Israel abhen Mandem áyábhé ěti berĩndu ebhi. ⁶ Ne mbák ayap bhõ chi ěti berĩndu ebhi, nõ chi be, abhíkí yap bhõ ěti enyĩj ene bõ bákú. Mbõ ayap bhõ chi ěti enyĩj ene bákú, mbu épú be ãkà bõ beri ndéndem.

⁷ Eyo éghàti bhese be yi? Chí bé bo Israel bãbhíkí ghõ nyaka enyĩj ene bõ báyàj. Bãru bho abhen Mandem áyábhé ke bágħó nyaka yõ. Mbák chí báchák, bágwõt nyaka bati yap amem ⁸ mbõ enyũ Ekáti Mandem éřem be, “Mandem ákũ bõ báké rĩji enyĩj, áchyẽ bhõ amík ane ápú ghõ mban, ne batú ane apu ghok mban, ne nõ ke bõ bachi kpatẽ echõj.” ⁹ Debhít nkwo ářem nyaka be, “Menyĩjĩnyie bhap mémbák nta ene ékẽm bõ, mémbak enyĩj ene ékà mándĩji nekwén enen bákwéné, be Mandem ántémsí bhõ. ¹⁰ Eri be amík ágiri bhõ be báké ghõ mban, ne bé esõjõri ényířé bhõ amik mpoknkem.”

¹¹ Mpet nchí bhẽp ye be, mpok bo Israel báchĩjtĩ nekwén, bákwén ndak ámány ke? Wáwák! Ke ěti

bebú bhap, bo abhen bápú bo Israel, bábhōj mbi ane Mandem ápepe bhō. Mandem akε nō be bo Israel mámbōj mpabhamík ne bo abhen bápú bo Israel, bé Mandem ampεpe bhō bo Israel nkwo. ¹² Těndu bebú bo Israel béká Mandem áyéé bo abhen bápú bo Israel, ne těndu bo Israel bákwnéné beku enyij ene Mandem áyāj nyaka be mánkε, eyō ékú Mandem ayet bo bachak tontó. Chōj Mandem apú chyε mbōj beyā áfók ane áyá áchá ntá bo bachak mpok ane bo Israel mankem bápεtnsem ntá yi ke?

Enyu Mandem ápémé bo abhen bápú bo Israel

¹³ Néne, nchí rem ntá yeka bo bápú bo Israel, těndu nchí munto ntá yeka, bé mpú sət betik ebha mbō ndaká ntok, ¹⁴ ndu nchí yan be bō etok eya mámbōj mpabhamík, mánjan bebhak mbō bhe. Eyō ékwáy beku be mbok eyap mántíknssem ndū bebú bhap be Mandem ápémé bhó. ¹⁵ Těndu negúép ane Mandem ágúebhé bo Israel ebhi ákú be bo abhen bápú bo Israel mámbōj mbi bebhak ndū kemεre ne Mandem, mpok Mandem apεt asōre bo Israel amεt, chōj eyō énkwak ná? Chōj énkε be bawú mámpεtnsem ndū nepém ke? ¹⁶ Mbák mánkú bret, mánchyé ane báyambi bákú ntá Mandem, nō bret achak nkem achi bret Mandem nkwo. Ne mbák bakanánok achi ntá Mandem, nō batábhénok eyō nkwo achi chi ayi.

¹⁷ Mbák mámkpót mbok batap enok ólif mámfere ndū enok ene bápí, mánsət ye batap enok ólif ene bábhíkí pi mambat ambí-enok ene bápí, nō nenyíé batap ane bábháré néfù chi ndū enok ene bápí. Bo

Israel abhen bápú bo Israel báchí mbə batap enək ene bábhíkí pi. ¹⁸ Bǎké yon ye mmə́ét ne bo abhen bachi mbə batábhénək ane bákpót bágwébhé ebhi. Mbák bǎyòŋ mmə́et, bǎké ghəkəntik be puyě be ke bǎkémé bakan enək. Bakan énək ke ákémé bhe tǎndu bǎchi chi batábhé enək. ¹⁹ Bǎkway berem be, “Mandem aféré nyaka mbək batábhénək be ambat bhesse ndu enək.” ²⁰ Echí tetep. Mandem aféré nyaka batap enək mbənyune bábhíkí noko Mbok Ndíndí ěti Yesu Kristo. Mbák chí be bho bǎpu bo Israel, bǎchi batábhénək chi ěti bǎbhónó neka ne Yesu Kristo. Bǎké yon ye mmə́ét. Cháy ká Mandem. ²¹ Bák ká nə mbənyune tǎndu Mandem aféré nyaka mbəŋ batábhénək ene bapi, chəŋ amfere be bho bábhárébhat nkwo mbák bǎbhíkí noko.

²² Ghə yeka ndū Mandem are bhəŋ berinti ne ndū yi achi kíkírík nkwo ne bo. Achí kíkírík ne bo abhen bákwéné ndū bebú. Ke ntá yeka, átəŋ berinti mbák mǎndək ambi beka mbə enyū yi áyàŋ. Mbák épú nə, ákpət be nkwo amfere ndū enək. ²³ Ne mbák bo Israel mángúpsí bati yap mánoko Mbok Ndíndí ěti Yesu, Mandem əsət bhə ankə be mámpet mambak batábhénək ene bapi. Yi abhəŋ betəŋ beka nə. ²⁴ Mbák Mandem aféré be bo abhen bápú bo Israel ndū enək ólif ene bábhíkí pi abhat ndū ene bápí, mbák yi ákway beka enyīŋ mbə eyə, nə echí mandú enyīŋ ntá yi beke me bo Israel ndū nebhet ane achi nyaka awap, tǎndu bə ke bachi mbəŋ batap enək ólif ene bapi.

Mandem əghə bə mankem ntinso

25 Bǎma, mǎyan mǎndiŋi enyiŋ ene echi bhésé bhésé keka mǎnkaysi be bǎbhəŋ beyǎ keboŋ. Echi be bo Israel abhen bǎgwóré nyaka bati yap bǎpú gwət chəŋ yə mpoknkem. Ebhak chəŋ chi kpatε beghaka mpok anε mpǎy bo abhen bǎpú bo Israel, abhen Mandem áyábhé, mánoko. 26 Enəŋ émfákári enyu eyə, Mandem ǎpemε bo Israel mankem. Echi mbə enyü Ekáti Mandem érəm be,

“Chəŋ mmu amfú etək Síon anε ǎfεre bo Mandem ndü esəŋəri.

Chəŋ yi amfεre epin bəbyak Mandem amæet bebhárebhə Jekóp.”

27 “Mpok mféré bebú bhap, chəŋ ene embak

mbə enyü nyú nyaka nku ne bhə.”

28 Bo Israel bachi bǎmpap Mandem mbənyunε bǎbhíkí noko Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo. Efakari nɔ ɛti yeka bo bǎpú bo Israel be mbi ámbák Mandem ámpémé bhe. Ke bo Israel bǎchí mamæere Mandem mbənyunε yi anəŋ ayap nyaka bhə ɛti bachimbɪ bhap. 29 Echí nɔ mbənyunε mbák Mandem ayap mmu ne ayet yi, apú pεre wupsi nti eni ne mmu wu. 30 Ndü mpok anε áfæéré ansem, be bhə bǎpú bo Israel bǎtəŋ nyaka ntí ne Mandem, ke néne, Mandem ághə bhe ntínso ɛti netanánti bo Israel. 31 Enyumot ke echi be néne, bo Israel bǎtəŋ ntí ne Mandem be nkúbhé mbə enyü yi ághə bhe ntínso, ángó bó nkwo ntínso. 32 Mandem aró bo mankem mǎnchwe ndü kenəŋ ɛti netanánti enap be yi angə bhə mankem ntínso.

Sémbíti Mandem

33 Ghó ká, Mandem achik achá! Neríndak eni neyã néchá, ne aríní yěntiki enyíj. Yě mmu apu kway beríj enyũ nkaysi ayi áchí Yě mmu apu ríj enyũ yi ákù menyíj.

34 “Agha aríní enyíj ene Acha ákàysi? Agha ánán áchí nchye maníé ntá yi?” *

35 “Agha ánán áchyé Mandem enyíj ené yi áyàn Mandem ankeme yi yó?”

36 Yi ke aghoko menyíj menkem ne menyíj menkem bechi chi ndũ betan ebhi, ne menyíj menkem bechi chi ndũ bechye yi kenókó. Sénchié yi kenókó mpoknkem. Amen.

12

Mũnkwə abhəj bechye mmuet ntá Mandem

1 Bõma, ndu echí mbə enyũ nchí rem nõkə, ne ěti ntínso Mandem ne bhese, nchí kwen be bekak berem be mánchye mmuet eyeka enkem ntá yi mbə akap ane achi nepém, ne nyájá, ne ane yi akəjə. Eyo ke echí esayri mbi bechye Mandem kenókó. ² Bǎké kojo ekakáneko ené bõ mmik. Dó ká Mandem ángúpsí nepém eneka. Akù nõ ndu áchyè bhe nkaysi nkə. Eyo ékù mǎndíj enyíj ene Mandem áyàn. Yó éri, yó ke échyè yi mañák, ne yó ke érí échá ndũ yěntiki mbi.

³ Ěti berĩndu ebhen Mandem átójó me, nchí rem ntá yeka mankem be yě mmu ake sət mmuet yi mbə be achá enyũ mmu yi achi. Ke ámbójo chi nkaysi ane achi chak ěti enyu ene yi achi, békójó ení neka enen Mandem áchyé yi. ⁴ Echí nkúbhé mbə mmuet

* **11:34** Echí mbə enyu básíní amem ekáti Aisáya 40.13 ne amem Job 41.3.

nkwă ane achi amət, yě nə, abhəŋ beyă bepókómuet ne yěntiki epókómuet ebhəŋ ebhi betik. ⁵ Enyu eyə ke echi ne bhese. Yěndu séyá, séchí mbə mmuet amət mbənyune séchem mmuet ne Kristo. Yěntiki mmu achi ne bati nkúbhé mbə enyŷ yěntiki epókómuet echi ne bechak. ⁶ Mandem achyé yěntiki mmu yese ayi akap bekoŋo berĩndu ebhi ne bhese. Yěntiki mmu ánkə ye ebhi betik ne aywi akap. Mbák Mandem achyé mmu akap berem kepĩnti mmu wu abhəŋ bekə nə bekoŋo enyu ene yi anoko Mandem. ⁷ Mbák Mandem achyé mmu akap bekwak bho, ánkwák bho. Mbák chí akap betəŋ bho, ántəŋ bho. ⁸ Mbák mmu abhəŋ chí akap befyə bo nti, eri yi ankə nə. Mbák mmu ábhəŋ akap bechye bo menyin, ánkə nə ne awó fúú. Ne mmŷ ane ábhəŋə akap bebhak münti, ánkém bo abhen bachi anten yi sayri. Ne mmŷ ane ábhəŋə akap betəŋ bo berĩnti, ánká nə ne maŋák.

⁹ Kəŋ ka bati ne ekəŋ ené tetep. Pap ka barak abúabə. Kém ká sayri yěntiki erítí enyin. ¹⁰ Kəŋ ka bati mbə bď nnereket Mandem. Bəŋ ká beyă ekwak ndu bechye bati kenókó. ¹¹ Fíé ká betəŋ ndu bekə betik, báké bhak babhət. Kə ka betik Yesu Acha ne bati ayeka ankem. ¹² Bəŋ ká maŋák ndŷ menyin ebhen bábháká nti aré be Mandem ankə ntá yeka. Bəŋ ká ekébhéntí ndŷ mpok esəŋəri. Nik nókó ká mmuet mpoknkem. ¹³ Kwak nókó ká bo Mandem abhen eyap épú, mänsyepti nəkə mankə amem beket ebheka sayri.

¹⁴ Mbák bo báchyè wə esəŋəri ěti əchí nkoŋo Yesu, nikmuet be Mandem anjet bhə. Ké rem be eyak embak ne bhə. Nik chí mmuet be Mandem anjet

bhə. ¹⁵ Nák ka ne bo abhen bábhónó maṇák. Dí ká ne abhén bachi ndũ nedĩ kebho. ¹⁶ Bák ká eyəŋ émət ne bati. Báké yon mmuet, fyé ka mmuet ne yé chí bo abhen bápú yěnyĩ. Báké kaysi be bāriṅi yěntiki enyĩ.

¹⁷ Báké keme bebú amfay bebú. Káysí nókó ká beku chi menyĩ ebhen beri besí bo mankem. ¹⁸ Yěntiki mmu yweka abhəŋ beku yěntiki enyĩ ene yi ákway beku be ambak kpák ne bo mankem mpoknkem. ¹⁹ Abhen ekəŋ, yé mmu yweka áké keme kémbé. Dó ká Mandem antemsi mmu ane ákú ntí bebú mbənyune Ekáti Mandem éřem be Mandem arem be, “Me ke mbónó békéme kémbé. Me ke nchí kap mmu ndũ enyĩ ene yi áká.” ²⁰ Enyĩ ene bábhónó beku chi bekoŋo enyĩ ene Ekáti Mandem éřem be, “Mbák nsay ənù mǔmpap aywe, chyé yi nenyíé. Mbák manyíep ákwák yi, chyé yi manyíep ányú. Mbák bákə nə, ébhak mbə be bātò kefikisi ngó anti mǔmpap aywe, ne eyə ékə mǔmpap ámbón ntíánwóp.” ²¹ Báké rə barak abúabə ambəŋ betəŋ amfáy yeka. Kə nókó ká chi beri be, mǎmbəŋ betəŋ amfáy barak abúabə.

13

Yěntiki mǔnkwə abhəŋ beghok bəbati bhi

¹ Yěntiki mmu yeka abhəŋ beghok bəbati mbənyune Mandem ke áyap mmu ane ákəm etək ne yi ke afyé abhen bachi néne. ² Ndũ échí nə, mmũ ane átəŋti ne bəbati átəŋti ne bo abhen Mandem afyé be mankem etək. Bo abhen bákə nə bábhĩŋi chi ntemsi amuet. ³ Mmu ane ákə beri ábhíkí bhəŋ becháy bəbati. Bo abhen bákə bebéptí menyĩ

bábhəŋ bebhəŋ becháy. Mbák ōyàŋ be óké bhəŋ becháy ne bōbati, bák mmũ ane ákà menyiyi ebhen bechi chak. Mbák ōkà nə, bōbati bábhəŋ maŋák ne wə. ⁴ Mũnti etək ákà chi betik Mandem ndu bekwak bhe. Ke mbák ōkà bebépti menyiyi, əbhəŋ béchay yi mbənyune betəŋ ebhen yi ábhəŋó bépú ndéndem. Mandem achyé yi betəŋ chi be antemsi nəkə bo abhen bákà bebépti menyiyi. ⁵ Mmu abhəŋ ye besepiti mmuet ntá bōbati. Ne mmu áké kə nə chi ndu áchəy be Mandem ake kə bo mántemsi yi. Nti achak achi be ntĩ mmu néghàti yi be eri bekə nə.

⁶ Chi ěti yə ke bächyè nkwo nkábhénti. Bōbati bákà chi betik Mandem ndũ yěntiki enyiyi ene bə bábhəŋó bekə. ⁷ Chié yé ka yěntiki mũnti enyiyi ene bābhəŋó bechye yi. Mbák chi nkábhénti ke mmu ábhəŋó bechye, áchyé. Mbák chí nkáp ane mmu ábhəŋó bechye ndũ menyiyi ebhen yi ábhəŋó, ánkă nə. Mbák mmu abhəŋ besepiti mmuet ntá achak, ánsépti mmuet ntá yi. Ne mbák mmu abhəŋ bechye kenókó ntá achak, áchyé yi kenókó.

Bōnkwo bákəŋ bati

⁸ Bǎké kem mmu barem ke kwə. Barēm amen bābhəŋó berəŋ ambi bekem bo chi amen bekəŋ bə. Mmu ane ákəŋ bo əbhəre bebhé Mandem menkem. ⁹ Bebhé Mandem bérəm be, “Ōké kwən berwəp” ne, “Ōké way mmu” ne, “Ōké ghəp aghəp” ne, “Ōké fyə amík ndũ enyiyi mmu achak.” Ebhé émət épókó ebhen menkem ne bechak nkwo. Ne ebhé eyə érəm be, “Kəŋ nti nkwa mbə mmuet eyə.” ¹⁰ Mmũ ane ákəŋ bo apú kə bhə bebá. Enyu eyə ke echi be bekəŋ bo chi bebhəre bebhé menkem.

11 Ndu berəŋ ambi, bǎriŋi mpok ane sechi aré néne. Mpok ménéme ndü kenó akway mbənyune mpok ane Mandem ánaŋa bereme bhese achí kekwoť néne achá mpok ane sébho nyaka menoko Yesu Kristo. 12 Beti ménanə bэфæť, ne nywəp nebho beyi. Séndó ye menyih ebhen bo bákə amem ejuri, sénsot menyihí nenu ebhen sébhónó menu ne bhə ne nywəp ámfay mbə bo abhen mánanə báfú ndü ejuri. 13 Sémbónə erítí ekakáneko mbə bo abhen bákò ne nywəp ámfay. Séké chwe ndü berǎ ebhen bo mányù mmém mánkwen, ne mámbə barak épúsi. Ne séké fyə mmæť ndü baraká kebħære ne barak épusi achak. Séké chwe ndü bétáná, ne mpabhamík. 14 Ke dǒ ká Yesu Kristo Acha ámbəŋ betanə ndü nepém eneka enyu ené bo báyiŋi bhe mándihí enyu mmu yi achí mbənyu bayihí mmu mandihí nden ane yi afyé amæť. Ne báké chyə mbi ntá berǒ menyih ebhen nepém nkwanwanə néŋwaka be bo mánkə.

14

Bənkwo báké byak ne báké ji bati

1 Sot ka bənkwo abhen bábħíkire sene ndü baraká Mandem amæť. Ke báké kém erúftí ne bhə řti ayap nkaysi. 2 Sénsot ndaká nenyie menyie. Mmü amot ákway menoko be yěntiki enyih éri menyie. Achák ane ábhíkí sene ndü baraká Mandem andem be yí anyie chi nenyíe enen bákwanjá. 3 Mmu ane anyie yěntiki enyih áké byak ane apu nyie mbək menyih. Ne mmü ane apu nyie mbək menyih áké ji ane anyie yěntiki enyih mbənyune Mandem aka yi. 4 Ŭchí agha beji

mmǎbetok mŭchak? Mmu ane akway berem be mmǎbetok akɛ sayri, ne yě chi ebáɛɛ, chí chi-betik aywi. Mmǎ betok apú kwen mbɔnyune Acha abhǎŋ betaŋ bekɛ yi ánté sené.

⁵ Mbək bo básət mbək manywɔp be acha achak. Bachak básət manywɔp ankem be achi enyumót. Eri mbǎŋ mmu angɔ be enyiŋ ene yi ákàysi amem nti eni echi chak. ⁶ Bo abhen básət mbək manywɔp be acha achak bákù nɔ chi bechye Acha kenókó. Mmŭ ane ányíe yěntiki enyiŋ ákù nɔ chi bechye Acha kenókó, tǎndu áchyè Mandem bakak ke anyie yɔ. Ne mmu ane apu nyie yěntiki enyiŋ ákù nɔ chi ndu áyàŋ bechye Acha kenókó nkwɔ ne áchyè bakak ntá Mandem. ⁷ Yě mmu apú nepém be achi ndŭ mmɛet yi. Ne yě mmu apú gu be achi ndŭ mmɛet yi. ⁸ Mbák séchí nepém, chi be sénchíe Mandem kenókó. Ne mbák ségù, ségù chi be sénchíe Mandem kenókó. Ndŭ echi nɔ, ye séchí chí nepém, ye ségù gu, séchí chí awɔ Mandem. ⁹ Etiyɔ kě Kristo ágú, ápétnsem ndŭ nepém be ambak Acha ntá bo abhen báchí nepém ne abhen bágú. ¹⁰ Ndu echi nɔ, ndaká yí ójǐ nti mŭnkwɔ ěti menyin ebhen yi ákù? Yě chí wɔ nkwɔ, ndaká yí óbyàk nti mŭnkwɔ ndŭ yi ábhíkí ka bekɛ yěntiki enyiŋ ene ókù? Chǎŋ bese mankem sénte ndŭ manyé besí Mandem. ¹¹ Ečí mbɔ enyŭ Ekáti Mandem érèm be, “Acha árem be, ‘Nkúbhé mbɔ enyu echi tetep be nchí nepém, enyu eyɔ ke ečí tetep

be yěntiki mmu abhǎŋ betep mánén besí bha.

Ne yěntiki mmu abhǎŋ berem

ne nnyu ywi be, Me Nchí Mandem.’ ”

12 Echi ye be yěntikí mmu abhəŋ bete besí Mandem andem yěntikí enyiŋ ene yi ákú.

Mũnkwə akε kɛ nti ankwen ndũ bebú

13 Séké pere ji ye batí bõnkwo, ke enyiŋ ene eri chi be báke kɛ yěnyiŋ ene ekway bekɛ nti mũnkwo ankwen ndũ bebú. 14 Ndũ bächémé mmuet ne Yesu Acha, mambəŋ ndíŋí sayri be yě nenyíé népú enen nepu pépép besí Mandem. Ke mbák mmu ánkáysí be mbək nenyíé nepu pépép, nə népú bhak pépép ntá yi. 15 Mbák enyũ enyiŋ ene wə ónyie échyè nti mũnkwo esəŋəri, nə ɔpú pere kɛ menyiŋ ne ekəŋ. Ɔké rə enyũ nenyíé enen ónyie néntwó ne ménémé ntá nti mũnkwo mbənyune Kristo agu nyaka ɛti yi nkwo. 16 Ɔké rə be enyiŋ ene ókáysí be eri éndóp chi enyiŋ ene bo básət berem ebúbɛ ɛti ye. 17 Nném enyiŋ ntá bo abhen Mandem achi Mfə wap puyě chi nenyíé menyie ne mmem menyu. Nném enyiŋ chi bebhak chak besí Mandem, ne bebhak kpák ne batí, ne bebhəŋ maŋák amen Efónó Bedyere áchyè. 18 Mbák mmu ákú betikí Kristo enyũ eyə, Mandem əbhəŋ maŋák ne yi, ne bo bárəm be yi ákú sayri. 19 Eri ye be sémfyé betəŋ ndu bekɛ menyiŋ ebhen békú sémbák kpák ne batí, ne be sémfyé betəŋ bekɛ menyiŋ ebhen békwək batí bõnkwo mango ndu neka enen bábhónó ne Mandem. 20 Ɔké chəŋti betik Mandem ɛti nenyíé. Yěntikí nenyíé chi enyiŋ ene bo bákway menyie. Ke epu chak mbák ónyie menyiŋ ebhen békú batí bõnkwo mánkwen ndũ bebú. 21 Echí chak be óké nyie nnya, ne be óndó menyu mmém, ne be óndə bekɛ yěntikí enyũ enyiŋ ene ekway bekɛ nti mũnkwo ánkwén ndũ bebú.

22 Ενυϊη ενε ókáysi ěti barak anε, dō γω ένϊήϊ chí wō ne Mandem. Ερι εcha ntά mmu anε άρίηϊ be ενυϊη ενε yi ákù εchi chak, ne nti eni nepu sōηori yi amem ěti ενυϊη εγω. 23 Mbák mmu āmākati nenyíé enen yi áyàn menyie, yě nō, andak ambī anyíé nó, nō abhōη bekwéné besí Mandem ne ntí be ānyie nenyíé enen yi ábhíkí noko be εchi chak be yi ányíé. Mbák mmu ākù ενυϊη ενε yi anoko be epu chak, nō áká bebá.

15

Bōnkwo mánkε menyih ebhen bedi sayri nta bō bachak

1 Beσε bho séséné ndū neka enese, sébhōη bekwak nōkō bo abhen bábhíkire sene ndū neka enap ne Mandem. Séké kε nōkō chi ndiere menyih ebhen béchye mmuet eyese manák. 2 Yěntiki mmú ywese abhōη bekε ενυϊη ενε ékù bōnkwo māmboh manák ndū bekwak bhō be mángó ndū neka enen bábhōη ne Mandem. 3 Kristo abhíkí kε nyaka chi menyih ebhen béchye yimbōη manák. Ke éfákári ne yi mbō enyū Ekáti Mandem érēm be, “Nsok ενε bo abhen básōkoti nyaka wō ékwen me amuet.” 4 Yěntiki ενυϊη ενε εchi amem Ekáti Mandem básih γω chí ndū betōη beσε menyih ěti Mandem be sémbōη ekébhéntí ne be mémfyé * bhese nti. Eγω enkε ye sémbaka nti be chōη bariεp Mandem amfú tetep. 5 Měnikmuet be Mandem mmu áchyè ekébhéntí ne afyé bho nti, ánkwák be māmباك εγōη émōt ne bati bekoηo εriη ενé Yesu Kristo áró, 6 bé bě mankem

* 15:4 15.3, ghō Ekáti Bakway 69.9.

mānchyé nókó kenókó ne eyəŋ émət ntá Mandem mmu áchí chi Yesu Kristo Acha ywese.

Mbok Ndíndí achi ntá bō mankem

⁷ Sət nókó yé ka yěntiki nti mǔnkwo nkúbhé mbə enyũ Kristo ásóré bhe. Eyə ékà bo mānchyé Mandem kenókó. ⁸ Nchí ghati bhe be Kristo ákú nyaka mmuet eyi mǔbetok ntá bo Israel ndu betəŋ bhə be Mandem əbhəre bariəp ami amen yi afyé nyaka ne bachĩmbi bhap. ⁹ Akə mmuet yi mmǔbetok be bo abhen bápú bo Israel mānchyé nəkə Mandem kenókó mbənyune yi ághó bhə ntínso. Echi mbə enyu Ekáti Mandem érəm be,
“Ndu échí nə, chəŋ ndem ye

néntí bo abhen bápú bo Israel be, wə əchí Mandem. Chəŋ nkway nəkə bakwáy ndu bébíti wə.”

¹⁰ Ekáti Mandem epet érəm ndũ nebhuet achak be,
“Bě bho bápú bo Israel, ŋák ka ne bo Mandem”,

¹¹ ne ndũ nebhuet achak amem Ekáti Mandem yó épét érəm be,

“Bě mankem abhén bápú bo Israel, bítí nókó ka Acha.

Bo mankem, bítí nókó ká yi.”

¹² Ne Ekáti Mandem epet érəm be ndemekepĩnti Aisáya arem nyaka be,

“Chəŋ ebhárémə Jése antwó.

Atwə bebhak Mfə ntá bo abhen bápú bo Israel, ne chəŋ mámbaka nti be yi ampeme bhə.”

¹³ Měnikmuet be Mandem mmu ákə be bo mámbáká nti ndũ menyĩŋ ebhen yi afyé bariəp bechyé bhese, ánkú be bati yeka ánjwí ne maŋák ne kpák ndũ mānókó yi. Enyu eyə, bǎkway berəŋ ambi

bebhaka ntĩ ne yi ndũ betan̄ Efónó Bedyere tontó tonto.

Pǎl arem̄ ěti betik̄ ebhi

¹⁴ Bǎma, membǎn̄ ndĩńĩ be beri ebhen bǎkũ beyǎ ne be bǎrĩńĩ menyĩń ěti Mandem sayri enyu ené bǎkway betan̄ batĩ bǎnkwa. ¹⁵ Ke, amem ekáti ene, nsĩń ntá yeka nkebhǎn̄ becháy ěti mbǎk menyĩń mbǎnyune nchĩ yan̄ bétik̄ be bhǎ. Nsĩń enyu eyǎ ěti beyǎ berĩndu Mandem ntá ya. ¹⁶ Akũ mǎmbák mmũ betok Yesu Kristo ntá bo abhen bápú bo Israel mbǎ nchiakap ane áfú ntá Mandem. Nchĩ ghati bhǎ Mbok Ndĩndĩ ěti Mandem bé mánókó yi, ne be mámbák mbǎ akap ane yi áká bésot ne ané Efónó Bedyere ábhúré nyánjá ntá yi. ¹⁷ Ndu echĩ nǎ, ne ndũ mbát mm̄et ne Yesu Kristo nchĩ kwáy bedep awó anti ěti betik̄ ebhen mǎkũ ntá Mandem. ¹⁸ Ndiere ěti enyĩń ene Kristo áfúéré ntá ya ákú ke nchĩ rem̄ ndũ beyǎ menyũ ntá bo abhen bápú bo Israel be mángúpsĩ bepĩń ebhap, mankũ nǎkǎ mbǎ enyũ Mandem áyan̄. ¹⁹ Akũ nǎ ndu áchyé me betan̄ betan̄ beriń ebhen bétòn̄ betan̄ Mandem ne ndu bekũ menyĩńĩ maknkay ndũ betan̄ Efónó Bedyere be nnán̄ nnánjá beghati bho Mbok Ndĩndĩ ěti Kristo, bebho Yerúsalem kpáte Ilirikóm. ²⁰ Enyĩń échĩ ene nnán̄ nchĩ yan̄ nǎkǎ bekũ, ne enyĩń eyǎ chí beghati bo Mbok Ndĩndĩ ěti Kristo mbǎń enkem ené bo bǎbhíkĩre ghok yǎ. Ke mbíkĩ yan̄ bekũ betik̄ ndũ nebhuéréket enen mmu achak. ²¹ Echĩ ye mbǎ enyu Ekáti Mandem érèm be,
 “Chǎn̄ bo abhen bǎbhíkĩre ghati bhǎ
 ěti yi mángǎ yi,

ne chəŋ bo abhen bábhíkíre ghok
 ɛ̄ti yi, mánjwimem.”

Pəl áti berəŋ Rom

²² Beyǎ ndəŋ ené nti bétwə beghə bhe mbíkí kway
 bekə nə. ²³ Ke néne, ené nnán nnánjá betik ndũ
 mbaŋ ene enkem, mbəŋ nti beghə bhe mbə enyũ
 nnán nchí yán bekə ndũ beyǎ mamié ane áfúéré
 ansem. ²⁴ Néne, mbákánti be chəŋ rídək Spen.
 Mpok nchí rəŋ chəŋ mbəŋ maŋák beghat be mbak
 ne bhe ndu mómbinjí mpok ke ndək nəkə ambi.
 Ne mpok berə be akway nəkə, nkaysi be chəŋ
 mánkwak me ne enyih ndũ nekə ena. ²⁵ Ke nchí rəŋ
 kpik Yerúsalem be nchyé nekəp enén bati bönkwə
 bátó ntá bo Mandem abhen bachi are. ²⁶ Bönkwə
 abhen atú Masidónia ne abhen atú Akáiya bábhəŋ
 maŋák bechye mbək nkáp awap ntá bachébhébhə
 ndũ nkwə bo Mandem abhen Yerúsalem. ²⁷ Bó
 babhəŋ ke bághó be eri bekə nə, ne sayri sayri,
 bábhəŋ bekə nə tǎndu echi be, ɛ̄ti bo Israel bo báchí
 bo Mandem ke bə abhen bápú bo Israel bághókó
 Mbok Ndíndí ɛ̄ti Yesu. Ne báchí nkwə bo Mandem
 néne, ne Mandem áyèt bhə ne beyǎ menyih. Bábhəŋ
 ye bekwak bo Israel abhen bachi bachébhébhə ne
 mbək menyih ebhen bə bábhóŋó. ²⁸ Nnán ngáká
 ye aré nchyé bhə yǎntiki enyih ene bǎto ntá yap,
 chəŋ ndək Spen. Ke chəŋ njambi ntee awu ngə bhe.
²⁹ Ne ndíŋjí bé mpok ntwó awu, chəŋ Kristo anjet
 bhese tontó. ³⁰ Bǎma, ɛ̄ti séchi bo Yesu Kristo Acha
 ne ndũ Efónó Bedyere ákú sénkəŋ bati, nchí nik be
 mmæt be mánu menikmæt ntá Mandem ɛ̄ti ya ne
 nti nenkem mbə enyũ membəŋ nchí kə. ³¹ Nik ka
 mmæt be Mandem ankə bə Judeya abhen bábhíkí

noko yi báké ku me yěnyin ebábu. Ník ka mmuet be bõ Mandem abhen Yerúsalem mánsót neker enén méréṅ ntá yap ne nò ne maṅák. ³² Eyo ékú be me nkwáy bétwò beghò bhe ne maṅák mbák Mandem aká, ne bé nkwáy bebhòṅ neywěmmet nenti eneka. ³³ Mandem mmu áchyè bho kprák ambak ne bhe mankem. Amen.

16

Põl àtò bakak ntá bõnto abhen etak Rom

¹ Nchí yap mändinì mómayese Foibe mmu ákù betik ntá Nkwò Kristo ane etak Kenkrea. ² Anán ántwó awu, syeptí ká yi mbò enyũ bõ Mandem bábhóṅó besyeptí ntí múnkwò, ne mánkwak bechye yi yěntiki enyin ene échébhé yi. Yimbòṅ anán akwak beyá bho, ne yě chi membõṅ nkwò.

³ Kaká ká Príska ne nném ayi Akwíla. Bákù nyaka betik Yesu Kristo ne me. ⁴ Báchí bo abhen bákway nyaka beka yě chí newú ndu bepepe me nké gu. Puyě chi ndiere me ke nchí kaka bhò. Bakwó bho abhen bapu bo Israel bákaka bhò nkwò. ⁵ Kaká ká bõnkwo abhen bácheme nòkò eket eyap, ne mánkaka muerékòṅ awa Epainétòs. Yí achi nyaka mmũ mbi bebhak nkoṅo Kristo atú Esia. ⁶ Kaká ká María mmu ákú beyá betik ndũ nkwò yweka. ⁷ Kaká ká nkwò batĩ bo Israel bha, Androníkòs ne Júnias bo báchí nyaka ekerékèṅ ne me. Báchí maném bo ndũ nkwò bõnto Yesu Kristo ne báyámbi bebhak bakoṅo Kristo ke mětwe ansèm. ⁸ Kaká ká Ampliátòs. Achi mmuerékòṅ awa ne abhat mmuet ne Acha mbò me. ⁹ Kaká ká Ubánòs mmu ákú betik Kristo ne me. Kaká ká nkwò mmuerékòṅ awa Stákis. ¹⁰ Kaká ká Apélis mmu

ábhǵǵ bεyǎ εσǵǵri řti Kristo ne atǵǵ be achi mmu ywi tεtεp. Kaká ka bo εfo εne Aristobulos mankem. ¹¹ Kaká ká Heródion nti mmu Israel wa. Kaká ká nkwo bo εfo Nasísos abhen bábhǵǵ mmuεt ne Acha. ¹² Kaká ká nkwo bakǵǵ betik Yesu Acha abhen baghǵǵ, Trifina ne Trifósa. Kaká ká mmuερεκǵǵ awa Pésis mmu áká bεyǎ betik ntá Acha. ¹³ Kaká ká Rúfos mmu achi nném mmú ndǵǵ nkwo bakǵǵ betik abhen Acha. Kaká ká máyi nkwo mmu ásǵǵré me mbǵǵ móywi. ¹⁴ Kaká ká Asínkritos ne Flégǵǵǵǵ ne Hémis ne Patróbas ne Hémas ne batǵǵ bǵǵnkwo bachak abhen bachi ne bhǵǵ. ¹⁵ Kaká ká Filólogos ne Júlia ne Néris ne mǵǵmáyi anε ngǵǵré, ne Olímpas ne bo Mandem abhen bachi ne bhǵǵ. ¹⁶ Kaká ká bati sayri ne ekǵǵ Mandem. Bakwǵǵ bho Kristo mankem bátǵǵ bhe bakak.

Manié Pǵǵ amen ngwénti

¹⁷ Bǵǵma, nchí ník be mmuεt be mǵǵnsǵǵt mpok ne bo abhen bátwǵǵ ne ákǵǵré nenti εneka ne bákǵǵ bo mántíknsεm ntá Mandem ndǵǵ bátǵǵǵ menyǵǵǵ εbhen bechi kekúrí ne εbhen bághǵǵkǵ. Bák ká nekǵǵ nesie ne bhǵǵ. ¹⁸ Menyǵǵ bǵǵbhǵǵ bapǵǵ kǵǵ chi betik Acha Kristo. Bákǵǵ chí menyǵǵǵ εbhen bǵǵ babhǵǵǵ bakǵǵǵ. Ne básǵǵt chí sérwǵǵrényu ne εrǵǵtí εyǵǵǵǵnyu berwǵǵ bo abhen amík ayap ábhǵǵkǵire néne. ¹⁹ Ke bo mankem bághǵǵkǵ enyǵǵ bághǵǵkǵ Mandem, ne εyǵǵ échyè me maǵǵák řti yeka. Nchí yanǵǵ mámbák barǵǵǵǵndak be mǵǵnkǵǵ nǵǵkǵ chí berǵǵtí menyǵǵǵ, ke bo abhen amík ábhǵǵkǵire néne bhǵǵ be báké kǵǵ bebéptǵǵ menyǵǵǵ. ²⁰ Mandu mpok, chǵǵǵ Mandem mmu áchyè kpák anchye bhe awǵǵnem amfay Satan mpok báyǵǵtǵǵ yi

amik. Nchí níkmæet be berĩndu Yesu Kristo Acha mémbak ne bhe.

²¹ Tímōti mmu ákà betík Kristo ne me àtò be bakak. Batĩ bo Israel bha, Lusios ne Jáson ne Sōsipate bátò nkwo be bakak.

²² Mmε, Tétios mmu Pōl ághátí me menyīñ ebhen nsīñí amem ekáti ene nchí to nkwo be bakak mbò nti nkoño Acha.

²³ Gáyos mmu méchòkò eket eyi, ne nkúbhé aré kě bōnkwo báchèm, àtò be bakak. Erástos, mbwre nkáp etòk ne máyese Kwátos bátò bhe bakak.

Ménìkmæet ndu bebīti Mandem

²⁴ Afók Yesu Kristo Acha ambak ne bhe mankem. Amen. * ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi ákway bekú be mǎntáj ndū neka eneka bekoño Mbok Ndíndí ane mǎghàti bo ěti Yesu Kristo ne bekoño tetep ane nchí ghati bho. Yó achí nyaka bhésé bhésé ndū erori mpok ke Mandem ákú sérīñi yò. ²⁶ Néne, akú bō betòk menkem mándíní yò kponoroñ mbò enyū baremé kepĩnti básíní nyaka menyīñ ebhen Mandem mmu achi nepém mpoknkem ághátí bhò. Aghati bhò mánsīñ bò amik be bo abhen bápú bo Israel mánkoño enyīñ ene yi árèm be mánoko yi ne mangók nàkò yi. ²⁷ Kenókó kémbák ntá Mandem mmu árīñí wu menyīñ menkem mpoknkem. Séchyè yi kenókó ěti enyīñ ene Yesu Kristo ákú. Amen.

---

* **16:24** Mbok bekáti ebhen básíní nyaka ne amò bébhíkí bhōñ ndōñ ane.

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520